

GRATIS

HET
GROTE
niet te vermijden
VERHALENBOEK

INTERVIEW MET
Pieter Koolwijk
& Linde Faas

HEKSEN
QUIZ

STICH

teken tips
van
Daphne
Louwer

#4

SUPERDIERENKRACHTEN

HET PASPOORT VAN
URSULA
POZNANSKI

8

LEMNISCAAT zie je OVERAL

COLOFON

STACH – het halfjaarlijkse jeugdboekenmagazine van Uitgeverij Lemniscaat
Nr. 4, tweede semester 2022

REDACTIEADRES: Lemniscaat bv., Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam
TELEFOON: 010-2062929, E-MAIL: stach@lemniscaat.nl
REDACTIE: Linda Bertens, Hindele Boas, Sebastiaan Brussee, Jesse Goossens, Anna Jongeneel

VORMGEVING: Eveline Verburg
ILLUSTRATIE FIGUUR 'STACH' OP OMSLAG: Dirk van der Maat, uit: Koning van Katoren
AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE: Joep van Ameijden, Margaretha van Andel, Sofie Balk, Lucas Balkema, Jacqueline Dekker, Linde Faas, Neeltje Hoebe, Melissa Houben, Pieter Koolwijk, Evien Kuijper, Jake Llambias, Daphne Louter, Foske van Mechelen, Leon ter Molen, Anna van Praag, Ursula Poznanski, Sven Schutte, Eva Simão, Manuel Snickers, Saar Springeling, Marc Suvaal, Ynze Varenhout

www.lemniscaat.nl

Heb jij ook een Lemniscaat gezien? Stuur je foto dan naar stach@lemniscaat.nl en wie weet zie je jouw Lemniscaat in de volgende editie!

Hoi!

Wist jij dat Lemniscaat een Schatkamer heeft? Dat is de plek diep onder het gebouw van de uitgeverij waar zich de mooiste verhalen bevinden, bewaakt door een dappere ridder: Jacqueline! Zij is degene die – zelfs tijdens lockdowns en andere plagen – de uitgeverij draaiend houdt. In de serie 'Werken bij de uitgeverij' lees je alles over haar bijzondere plek.

Verder barst deze STACH weer van de voorpublicaties, zoals het superspannende spookverhaal van Marloes Morshuis, *De Geest van het Besiendershuis*; Arthurlegendes uit *Arthur. Koning voor altijd*; een meisje dat verdwijnt in *Ik hoor er niet meer bij...* en je kunt een stuk lezen uit *Prutje*, want er is ook een dubbelinterview met Gouden Griffelwinnaar Pieter Koolwijk en Linde Faas die dit jaar een Bronzen Griffel én een Bronzen Penseel won. Je kunt een verhaal van Anna van Praag afmaken en een heksenquiz invullen. Daphne Louter (van *De geheime tuin*) geeft je tekentips. Je leest alles over de schrijfplek van Margaretha van Andel. Je vindt hier het paspoort van Ursula Poznanski en er is zelfs een floreagram van Boswachter Bert! En dat is nog niet de helft van alles wat je in dit bomvolle vierde nummer van STACH kunt lezen, zien en doen.

Jullie laten zelf ook steeds vaker van je horen. Dat vinden we supergaaf, dus deze keer vier bladzijdes met recensies van jullie hand. Blijf schrijven met recensies, ideeën, vragen...

Je kunt ons bereiken via stach@lemniscaat.nl.

Veel plezier met deze STACH!

Jesse Goossens
Uitgever kinder- en jeugdboeken
Lemniscaat

INHOUD

4	Joep interviewt Pieter Koolwijk en Linde Faas	36	Recepten uit... Mag ik naast je zitten?
6	Prutje	38	Dierenbouwsels
8	Plant	40	Quiz... heksen
10	De schrijfplek van... Margaretha van Andel	42	Ken je klassiekers... Meester van de zwarte molen
12	Arthur. Koning voor altijd	44	Recensies - deel II
14	Recensies - deel I	46	Alles wat je weet over kriebelbeestjes is FOUT!
16	Het paspoort van... Ursula Poznanski	48	Werken bij de uitgeverij... de postkamer
18	Erebos	50	De Geest van het Besiendershuis
20	De wereldgeschiedenis in 101 dieren	52	Superdierenkrachten
22	Soms als ik een vlinder zie	54	Boekzoeker... covers
24	Waarom zijn er zoveel blote mensen in de kunst?	55	Het Grote Niet Te Vermijden Verhalenboek
26	Vandaag, ergens op aarde	56	Ik hoor er niet meer bij
28	De geheime tuin	58	Het winnende vervolgverhaal
30	Tekenles van... Daphne Louter	60	Prijsvraag: maak het verhaal af van... Anna van Praag
32	Uithaalposter	61	Puzzelpagina
34	Mag ik naast je zitten?	62	Boswachter Bert

>>'o

II

▶▶

Joep interviewt Pieter Koolwijk en Linde Faas

De tienjarige Joep van Ameijden uit Dordrecht houdt veel van boeken. Toen de scholen dicht waren in verband met de coronapandemie, begon Joep aan Gozert. Sindsdien is hij fan van Pieter Koolwijk en is hij alle boeken van Pieter (en Linde) gaan lezen. Die zijn z'n lievelings, omdat er humor, fantasie én spanning in zit. Linde Faas is Joeps favoriete illustrator, omdat haar tekeningen de verhalen echt compleet maken. Joep is al een poosje als recensent aan STACH verbonden en mocht voor dit nummer als interviewer aan de slag! Natuurlijk was hij ontzettend blij toen hij hoorde dat hij zijn favoriete duo mocht interviewen.

Hoe hebben jullie elkaar ontmoet?

Pieter: Ik heb Linde ooit gered uit de gevangenis.

Linde: Helemaal niet waar! Lemniscaat vroeg aan mij of ik *Vlo en Stiekel* (Pieters eerste boek) wilde illustreren. Sindsdien werken we samen en zijn we bevriend.

Waarom heeft Linde *Baas van de wereld* niet geïllustreerd?

Linde: Ik had in die periode wat problemen met mijn gezondheid en daarom minder ruimte om een boek te illustreren.

Pieter: Gelukkig heb je de rest weer wel gedaan.

Wie kwam er op het idee voor het boek *De trollen van Leif*?

Pieter: De inspiratie kwam bij Linde vandaan. Zij wilde Noorwegen tekenen en ze had het over trollen die in het landschap zaten.

Linde: Ja, maar jij hebt wel echt het verhaal verzonnen. En die Vikingen heb je er ook zelf bij gehaald.

Pieter: Logisch. Vikingen zijn cool.

Linde: Dat is waar!

Zouden jullie het leuk vinden als *Gozert* wordt verfilmd?

Beiden: Ja! Dat zou geweldig zijn!

Wie is jullie favoriete kinderboekenschrijver?

Pieter: Roald Dahl.

Linde: De mijne ook.

Pieter: Wat de... Hoezo noem je mij niet?

Linde: Ik bedoel natuurlijk: Pieter Koolwijk.

Kiest Linde zelf welke stukjes uit een boek ze illustreert en welke niet?

Linde: Nee, dat mag ik niet. Pieter speelt de baas.

Pieter: Echt niet!

Linde: Haha. Nee hoor. Ik mag dat helemaal zelf bepalen. Daar laat Pieter me vrij in. Maar als ik klaar ben, vraag ik altijd nog aan hem of hij een illustratie gemist heeft.

Pieter: Zoals Gozert die met Roodkapje staat te zoenen bijvoorbeeld.

Verandert het verhaal soms als Linde het heeft gelezen en geïllustreerd?

Pieter: Ja. Soms pas ik mijn tekst aan omdat Linde het anders heeft getekend, maar soms vraagt ze ook of ik iets in mijn verhaal kan stoppen.

Linde: Zoals met de illustratie van het zwembad in *Luna*. Het lege zwembad zat er eerst maar heel kort in. Toen heeft Pieter daar een heel ander hoofdstuk voor geschreven, zodat ik het zwembad toch kon tekenen.

Hoeveel Gozerts zitten er verstopt in *Luna* en wie heeft dat bedacht?

Pieter: Ik weet niet hoeveel het er zijn, maar ik weet wel dat het Lindes idee was.

Linde: Is dat zo? Dat kan ik me niet meer herinneren. Zelfs niet op hoeveel tekeningen Gozert staat.

Pieter: Maar Gozert blijft ook niet staan. Die kan overal zitten.

Hoeveel centimeter lang is *Stiekel*?

Pieter: Drieënnegentig-en-een-halve centimeter.

Linde: Op de tekening in het boek is ze acht centimeter. :)

Wordt de titel van het derde boek over Gozert weer een naam?

Pieter: Dat is geheim.

Linde: Nou, ik kan wel...

Pieter: NEE! HOUD JE MOND!

Linde: Ja, maar...

Pieter: SSST

Linde: ...

Hebben jullie al plannen voor nieuwe boeken?

Pieter: Ja, echt wel veel.

Linde: Sowieso dat prentenboek.

Pieter: Ja, maar daar hebben we het nog even niet over, toch?

Linde: Dan zeg ik er ook niets over.

Sla gauw de pagina om voor een voorproefje

Foto © Isabelle de Groot

Foto © Evert Mul

Wil jij ook je favoriete schrijver interviewen (en ben je niet ouder dan 13 jaar)? Stuur dan een mailtje naar stach@lemniscaat.nl en wie weet staat jouw stuk in de volgende STACH!

PRUTJE

‘Je gaat gewoon aan het werk, Hens!’ schreeuwde mijn vader. ‘En daarmee klaar!’ Hij zat rechtoverend op zijn stoel en keek me kwaad aan. Zijn hand hing dreigend in de buurt van mijn hoofd.

‘Jahaaa,’ zei ik. ‘Ik ga wel...’ Niet dat ik het met hem eens was, maar ik had weinig zin in een klap voor mijn kop.

‘Dat lijkt mij ook.’ Hij liet zijn hand weer zakken. ‘Ik wil niet iedere ochtend jouw geklaag horen.’

‘Dan prop je roggebrood in je oren,’ mompelde ik zachtjes.

Mijn vaders ogen werden groot. ‘Wát zei je?’

‘Dat je me niet meer zult horen,’ zei ik daarna een stuk harder.

Hij knikte. Moeizaam.

‘Kun je toch niet,’ zei mijn zus Spoel droogjes. Ze was vijftien. Vier jaar ouder dan ik.

‘Daarvoor zeur je te graag.’

Zeuren noemden ze het. Klagen. Alsof ik alles maar gewoon moest accepteren. Met een zucht nam ik een hap van mijn roggebrood. Het was droog. Veel te droog om te kauwen en al helemaal om door te slikken. Het smaakte naar ons leven. Hopeloos.

‘Is het eten soms ook niet goed?’ vroeg mijn vader geïrriteerd. ‘Had meneer liever iets anders gewild?’

‘Jaaaaa!’ schreeuwde mijn kleine broertje Walm. Hij worstelde zich los uit de handen van mijn moeder, stak zijn armen in de lucht en rende in zijn blote kont de kamer rond. ‘Blote Walm!’

‘Walm, kom eens hier,’ verzuchtte mijn moeder. ‘Ik probeer je aan te kleden.’

‘Blote Walm!’ riep mijn broertje opnieuw terwijl hij onder de houten tafel kroop.

Mijn moeder sloeg haar armen over elkaar en keek hem streng aan. ‘Walm, onmiddellijk hier komen.’

Walm bleef zitten waar hij zat. Natuurlijk kwam hij niet uit zichzelf. Hij deed nooit wat je wilde. Niet omdat hij slecht luisterde. Nee, vooral omdat hij niet zo goed snapte wat de bedoeling was. Dat was steeds zijn probleem. Praten, luisteren, eten: het maakte niet uit, alles was lastig voor hem.

Nou ja, lastig...

Alles werkte bij hem gewoon net eventjes iets anders. Zo ook met zijn uiterlijk. Zijn ogen leken een beetje scheef te staan, zijn tong was dikker en hij was klein voor iemand van zijn leeftijd. Maar hij was vooral heel erg vies. Iedereen kwam smerig thuis uit de stoffige en rokerige fabriekshal, maar niemand zo vies als Walm. Die was steeds ronduit ranzig. Het enige wat nog een beetje hielp, was hem inwikkelen met donkere doeken. Zijn handen, zijn armen, zijn voeten en zijn benen, zijn lijf, zijn hoofd, zijn vingers en zijn tenen – alles werd bedekt. Behalve zijn gezicht. Tenminste, als hij meewerkte en niet in zijn nakie onder de tafel zat.

‘Hens! Spoel! Help je moeder!’ schreeuwde mijn vader.

Allebei deden we wat ons werd opgedragen, al ging het niet van harte. Langzaam kwamen we overeind en probeerden we ons broertje te vangen. Heel veel moeite kostte dat niet. We woonden in een klein huisje en alles stond dicht op elkaar. Eigenlijk was het maar één kamer, meer niet. Daar kookten we, daar aten we en daar sliepen we. In het midden stond een tafel met daaromheen vijf stoelen. Tegen de ene muur stond het fornuis, tegen de andere een grote kast om al onze spullen in te bewaren. Zoveel hadden we toch niet. In een andere wand zaten onze bedsteden, beide met een gordijntje ervoor. Mijn vader en moeder sliepen in de ene en Spoel, Walm en ik in de andere. Nadat we Walm weer bij onze moeder hadden afgeleverd, bleef Spoel haar helpen.

Ik niet.

Ik plofte weer op mijn stoel, pakte het stuk roggebrood van mijn bord, keek ernaar en legde het met een diepe zucht weer terug.

‘Ik ben je houding helemaal zat!’ zei mijn vader woedend. ‘Iedere dag hetzelfde. Niets is goed genoeg voor jou.’ Hij stond op en pakte zijn jas en pet van de kapstok. ‘Ik ben naar de fabriek.’ Daarna trok hij de deur open, stormde erdoor naar buiten en sloeg hem hard achter zich dicht.

‘Wubbel?’ klonk het heel zachtjes naast de deur. Daar stond Walm, met zijn onderlijf in doeken gewikkeld, zijn bovenlijf nog ontbloot en een beteuterd gezicht.

Ik leunde opzij en spreidde mijn armen. ‘Kom maar, Walm.’

Meteen leek hij onze boze vader alweer vergeten. Opgewekt kwam hij op me af gewageld. Hij liet zich op schoot tillen en drukte zijn lijf tegen me aan. Een wubbel. Alsof hij een beetje van zijn vrolijke zelf wilde delen. En eerlijk gezegd: het werkte meestal nog ook. Alleen niet bij mijn vader. Die leek nooit blij met hem te zijn. Ik juist wel. Ik was gek op Walm. En hij op mij. Al vanaf dat hij kon kruipen. Dan volgde hij mij door de kamer, probeerde hij op schoot te kruipen of wilde hij dat ik hem optilde – wat ik steeds ook deed.

‘Je vader doet erg zijn best, Hens,’ zei mijn moeder. Ondertussen wikkelde ze Walm op mijn schoot verder in met lappen. ‘Hij wil julie zo graag een beter leven geven dan dit.’

‘Dat lukt hem dan niet echt...’ reageerde ik kortaf.

‘Nee,’ zei mijn moeder. ‘En dat frustreert hem enorm.’

‘Mij ook. Ik haat dit leven!’ Ik wreef met mijn handen over mijn gezicht. ‘Iedere dag zijn we aan het werk. En waarvoor? Voor dit smerige eten? Voor dit kleine huisje? Of voor de kleren die van ons lijf vallen?’

Mijn moeder zei niets, maar ik zag de pijn in haar ogen. Meteen had ik spijt van wat ik had gezegd.

‘Wat stel je dan voor?’ reageerde Spoel fel. ‘Hoe gaan we voor al dat lekkere eten zorgen? Of voor een groter huis? Heb jij soms een geweldig idee om rijk te worden?’

‘Het gaat niet om het geld,’ antwoordde ik zachtjes, ‘gewoon om een beetje vrolijkheid in het leven.’

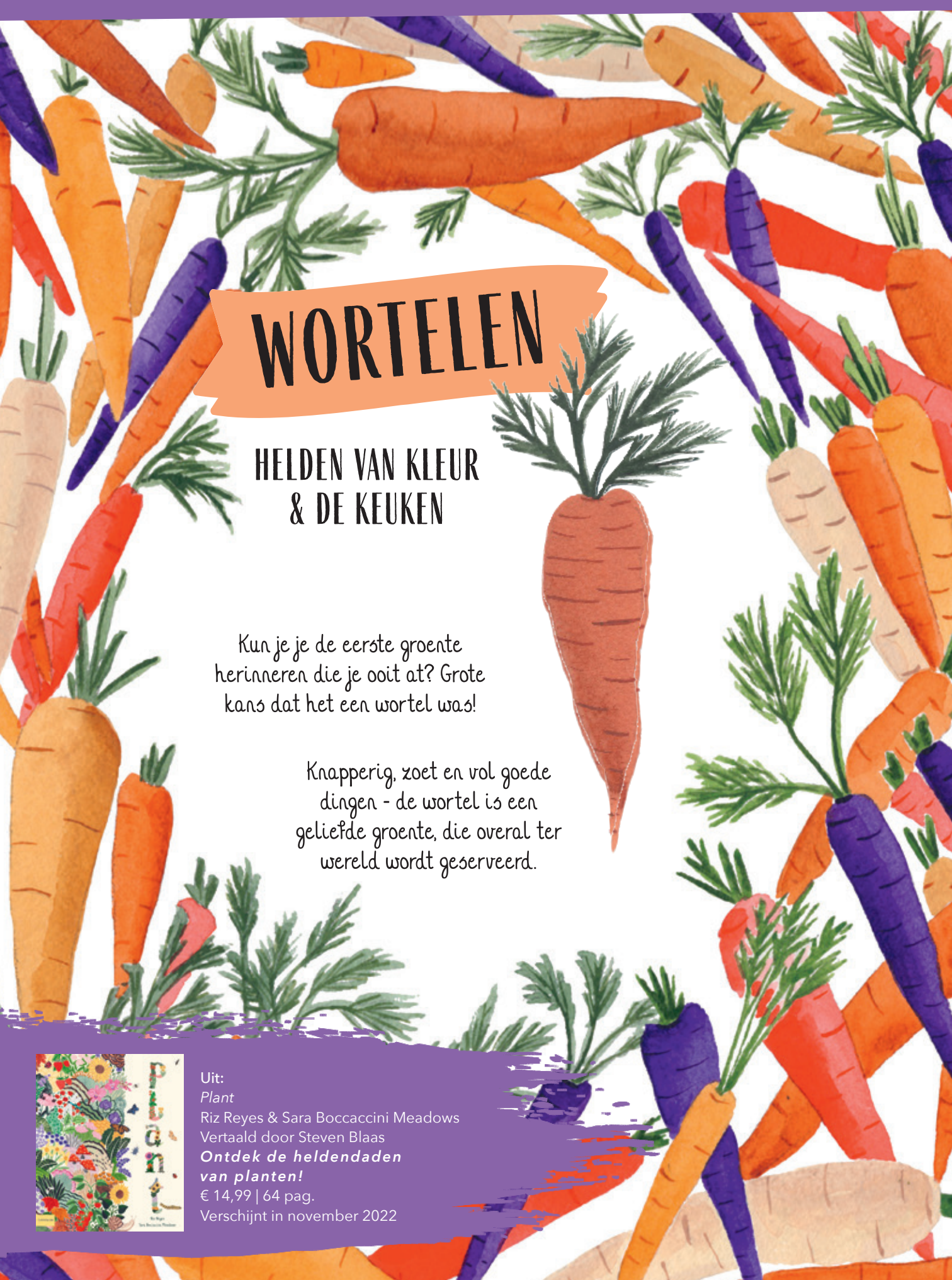
‘Dat is alleen voor rijke mensen,’ zei Spoel. ‘Niet voor ons.’

Uit:
Prutje
Pieter Koolwijk en Linde Faas
**Een avontuur dat alle grenzen
te boven gaat**
€ 15,99 | 264 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's:

WORTELEN

HELDEN VAN KLEUR
& DE KEUKEN

Kun je je de eerste groente herinneren die je ooit at? Grote kans dat het een wortel was!

Knapperig, zoet en vol goede dingen - de wortel is een geliefde groente, die overal ter wereld wordt geserveerd.

Uit:
Plant
Riz Reyes & Sara Boccaccini Meadows
Vertaald door Steven Blaas
Ontdek de heldendaden van planten!
€ 14,99 | 64 pag.
Verschijnt in november 2022

WILDE PEEN DAUCUS CAROTA

Wortelen zijn makkelijk te kweken en kunnen lang worden bewaard. Je kunt ze dus het hele jaar door eten en ze zijn makkelijk te vervoeren naar delen van de wereld waar ze niet groeien.

Toen de mensen duizenden jaren geleden de wilde peen ontdekten, gebruikten ze als eerste de **geurige bladeren**.

Tegenwoordig is het meest gegeten deel van de tamme wortel de **penwortel**.

In de loop van twee of drie maanden groeit de penwortel naar beneden en wordt **dikker**.

WONDERLIJKE WORTELEN

Wortelen zijn er in alle tinten. Plantaardige pigmenten - anthocyanen - kunnen wortels rood, paars en bijna zwart maken, terwijl pigmenten die 'carotenen' worden genoemd de wortel de oranje kleur geven die we allemaal kennen. Andere soorten kunnen wit of geel zijn.

Een wortel die niet geplukt wordt, zal **'zaad schieten'**.

Hij bloeit op dezelfde wijze als andere leden van de **schermbloemenfamilie**.

WORTELEN, OP ZES MANIEREN

De wortel is een van de meest veelzijdige groenten. Dit zijn zes van de vele manieren waarop je ervan kunt genieten...

rauw, vers uit de tuin...

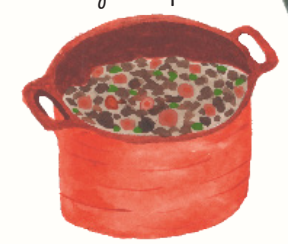
verwerkt in een heerlijke taart...

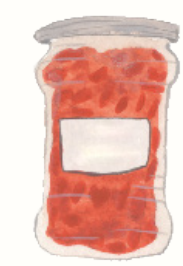
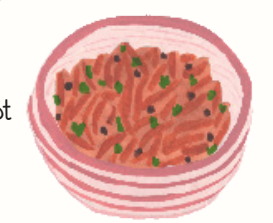
Je kunt zelfs een wortel uitpersen voor een gezond drankje.

in plakjes gesneden in een stevige stoofpot...

of vers geraspt door een salade.

ingelegd in zoetzuur...

De schrijfplek van...

Margaretha van Andel

Als jij schrijver zou zijn (of bent), waar zou je dan het best kunnen schrijven? Zou je avond aan avond helemaal alleen op een stoffige zolder aan een nieuw verhaal werken, bij het schijnsel van een flakkerende kaars? Of schuif je elke ochtend je benen onder een prachtig, oud bureau met allerlei geheime laden en vakjes, waarin misschien wel een liefdesbrief uit de zeventiende eeuw verstopt zit? Om erachter te komen waar onze schrijvers het liefst aan hun boeken werken, leggen we die vraag ook aan hen voor. Dat leidt tot reizen door heel Nederland & Vlaanderen – en vandaag zijn we in het hoge noorden.

Hoi Margaretha! Wat fijn dat we bij je op bezoek mogen komen. Waar zijn we hier precies?
In het Friese dorp Tjalleberd, vlak bij Heerenveen.

Het uitzicht

Je bent opgegroeid in het zonnige zuiden. Hoe ben je zo ver boven in het land terechtgekomen?

Op mijn allereerste fietsvakantie fietste ik Nederland rond. Ik was achttien, had geen idee wat ik met mijn leven wilde en stond op het punt als au pair naar Engeland te vertrekken. Toen ik de Afsluitdijk overfietste en voor het eerst die waanzinnig mooie Friese luchten zag, wist ik dat ik daar thuis hoorde. Na mijn au pair-perikelen ben ik meteen op zoek gegaan naar een woonark in Friesland (ik wilde per se op een boot wonen – vraag me niet waarom). Wonder boven wonder had ik er al snel een gevonden, net buiten Joure, midden tussen de weilanden. De plek waarvan ik had gedroomd.

Ik heb er heerlijk gewoond, maar op een gegeven moment had ik genoeg van het geschommel en geklots en de eeuwige lekkages (het was een krakkemikkige schuit) en ben ik verhuisd. Meerdere malen zelfs, en lange tijd ook buiten Friesland (en Nederland), maar het noorden bleef trekken. Dus uiteindelijk ben ik weer teruggekeerd. Nu woon ik hier samen met mijn man en wil ik niet meer weg. En zit ik vredig in mijn dorp aan de eettafel te schrijven.

Wauw, dus al die mooie verhalen en vertalingen – zoals *Verhalen van de Fladdertak* en *De geheime tuin* – ontstaan hier aan tafel... Wat is het fijnste aan je schrijfplek?

Als ik aan mijn ronde tafel zit en naar links kijk, zie ik een honderd jaar oude magnolia en de weilanden daarachter. Kijk ik naar rechts, dan zie ik mijn vlinderstruik, een zee van bloemen en groen, en het pad langs het schuurtje naar de tuin. En kijk ik recht vooruit, dan zie ik een diepgroene, twee meter hoge haag van klimop en het rode pannendak van de burens. Allemaal rustgevendende dingen, en rust is nodig om te kunnen schrijven.

Heb je nog een bepaald ritueel voor je begint met schrijven? Steek je bijvoorbeeld een kaars aan, of zet je een kop koffie?

Ja! Eerst koffie en krant, eerder kan ik niet beginnen. Daarna moet de tafel leeg en opgeruimd zijn, dan pas gaat de laptop open en lees ik het gedeelte van de vorige dag om er weer goed in te komen.

Ik schrijf het beste in de ochtend, dan is mijn hoofd nog leeg en helder. Al ga ik 's middags ook vaak nog een paar uur door.

Zijn er ook andere plekken waar je wel eens schrijft?

Een paar keer heb ik op een zonnige dag mijn laptop meegenomen naar de tuin, maar daar werd ik helemaal gek van het gekraai van de haan, dus dat was geen succes. Dus tja, schrijven blijft binnenwerk, ook als de mussen dood van het dak vallen.

Het schuurtje heb ik trouwens ook wel eens geprobeerd. Daarin heb ik een atelier met schilder-spullen en een bureau. Een perfecte plek, dus, maar het werd niks. Het is er of te koud of te warm en als ik de tuindeuren openzet, loopt de haan met zijn kippen naar binnen. Of de hond van de burens, die inmiddels het doorgangetje bij de eik heeft ontdekt en onze tuin veel leuker vindt dan die van haarzelf.

Waarom moet een goede schrijfplek voor jou voldoen?

Het moet een rustgevendende plek zijn zonder al te veel prikkels, met ruimte voor stapels papier en de printer binnen handbereik. Gelukkig heb ik zo'n plek – al zou een goede stoel misschien nog wel eens verstandig zijn. Zegt mijn rug...

Het is inderdaad heerlijk hier. Laten we gauw een kijkje gaan nemen in die mooie tuin! Of... zullen we een andere tuin opzoeken? Eentje waarover je verderop in *STACH* meer leest...

Margaretha aan haar schrijftafel

Poes Fenne, Bruine Kip, Zwarte Kip en haan Karel

Margaretha van Andel is niet alleen schrijfster (van o.a. *In Transit*, *Ik* en *Verhalen van de Fladdertak*), maar ook bekoond ver- en hertaalster (van bijvoorbeeld *De tovenaars van Oz*). Wil je een stukje lezen uit haar nieuwe boeken? Sla dan gauw de bladzijde om voor *Arthur*. *Koning voor altijd* of blader naar p. 28-29 voor *De geheime tuin*!

WWW.MARGARETHAVANANDEL.NL

ARTHUR

KONING VOOR ALTIJD

KEVIN CROSSLEY-HOLLAND

Zodra Arthur en zijn broer weer samen met Sir Ector naar buiten stommelden – hun ogen samenknijpend tegen de scherpe middagzon – hoorden ze geschreeuw. Ze konden geen andere kant op dan met de massa mee en lieten zich rond de kerk voeren, tot ze stilhielden bij de oostelijke muur. Daar zagen ze een glanzende, witmarmeren sokkel. Midden op de sokkel stond een massief, ijzeren aambeeld. En uit dat aambeeld stak een zwaard.

Toen Arthur op de stenen fundamentwand van de kerkmuur ging staan, lukte het hem de letters te lezen die in de zijkant van de sokkel waren uitgehakt en versierd waren met goud:

WIE DIT ZWAARD UIT
DEZE STEEN EN DIT AAMBEELD TREKT
IS DE WETTIGE WARE KONING
VAN HEEL ENGELAND

Zwijgend en met open mond keken de grote mannen van het land naar de glanzende sokkel, zich afvragend waar die nu ineens vandaan kwam en wie hem daar had neergezet. Het was alsof er geen mens meer iets zinnigs wist te zeggen.

Het enige geluid kwam van het gekras van de kraaien die boven hun hoofden fladderden.

En door al die stille hoofden warrelden gedachten, rusteloos en weer vervagend als ijle wolken in een blauwe hemel. Buitenkans... risico... truc... magie... gevaar...

Maar Arthur dacht niet aan dat soort dingen. Hij staarde naar de gouden letters. WETTIGE. WARE... WARE...

‘Nou!’ klonk opeens een stem. ‘Wie durft? Wie niet waagt, die niet wint.’

Het was de stem van Sir Lancelot.

Iedereen wist dat hij de sterkste was van allemaal – de beste zwaardvechter, gerespecteerd door vriend

en vijand. Tegelijkertijd was hij iemand die altijd klaarstond om een mens in nood bij te staan, of het nou om een man ging of een vrouw. Dus dat hij nu de eerste zou zijn, leek vanzelfsprekend.

Sir Lancelot liep op de sokkel af. ‘Niets komt vanzelf,’ zei hij luid. Hij omklemdde het gevest van het zwaard, zette zich schrap en rukte.

Hij gromde. ‘Nog een keer,’ mompelde hij.

Maar het zwaard bleef muurvast in het aambeeld zitten.

‘En nog een keer!’ brulde Sir Lancelot.

Voor de derde keer probeerde de beroemdste ridder van het rijk het zwaard uit het aambeeld te trekken. Hij zette alles op alles. Tevergeefs.

WETTIGE, dacht Arthur. Wat houdt dat in? Dat het een echte zoon van de koning is? Van hetzelfde bloed? Of iemand die even dapper en sterk is als de oude koning Uther zelf was geweest? Nee, dat kon haast niet, het moest meer betekenen.

De ene na de andere ridder waagde een poging – de eenarmige Sir Bedivere en zijn broer Sir Lucan, de beroemde lansvechter Sir Lamorak, de jonge, vurige Sir Geraint van Devon, Sir Accolon van Gallië en Sir Balin van Northumberland. Zonder resultaat. Geen van hen kreeg ook maar enige beweging in het zwaard.

‘En nu de man op wie jullie allemaal hebben gewacht,’ schreeuwde iemand. Het was Sir Dagonet, een zwetser die nog nooit zijn gezicht op het slagveld had laten zien en de draak stak met iedereen die dat wel deed.

‘Ha!’ zei hij, terwijl hij zich een weg baande door de menigte. ‘Dat vinden jullie grappig, hè? Nou, wie het laatst lacht, lacht het best.’

Sir Dagonet greep met beide handen naar het glimmende gevest, maar toen hij er met volle kracht aan trok, glipte het uit zijn vingers en viel hij rugge- lings op de grond.

De menigte schaterde en joelde.

Sir Dagonet klopte zichzelf af. ‘Stelletje blaaskaken,’ schetterde hij. ‘Leeghoofden! Lachen, gieren, brullen, dat is het enige wat jullie kunnen.’

Een oude ridder in een voddige en veel te grote zwarte mantel schuifelde naar voren.

‘Dat is Sir Breunor le Noir,’ zei Sir Ector tegen Arthur. ‘Hij staat zijn mannetje, dat is bekend. Gespierd. Sterk genoeg om een leeuw te doden.’

‘Dat zou kunnen,’ wierp Arthur tegen, ‘maar het bestaat niet dat hij een wettige zoon is. Een echte zoon van de koning, bedoel ik. Daar is-ie veel te oud voor.’

Nadat Sir Breunor het had geprobeerd, wees de aartsbisschop van Canterbury tien ridders aan die het zwaard in de steen moesten bewaken. Dag en nacht. Afgesproken werd dat elke ridder die dat wilde een poging mocht wagen om het los te trekken. En pogingen waren er genoeg, al was er niet één man die ook maar de kleinste beweging in het zwaard kreeg.

Op nieuwjaarsdag werd er een groot toernooi gehouden net buiten de stadsmuren. Veel ridders trokken eropuit voor een duel, een steekspel of een knokpartij...

‘Ik heb het vroeger met jullie gehad over het steekspel,’ zei Sir Ector tegen zijn zoons. ‘Het is een gevaarlijk gevecht. De bedoeling is dat je het paard van de andere ridder te pakken krijgt, of iets van zijn wapenuitrusting, terwijl hij zijn best doet dat van jou te veroveren.’

‘Echt iets voor mij, dus,’ zei Arthur.

‘Geen sprake van,’ zei zijn vader. ‘Je bent een schildknaap, geen ridder.’

Op Kays gezicht verscheen een superieur lachje. ‘Maar ik wel!’ zei hij. ‘En ik ga meedoen.’

Er liepen zoveel ridders rond met hun gevolg dat Arthur en Kay al snel hun vader kwijtraakten in het gedrang. Ze reden zij aan zij, hun ogen wijd open, ademloos. Al die ridders in hun volle uitrusting! Het gekletter, het gehinnik, de geur van leer, de wapperende banieren en kleurige schilden, het geroezemoes en geschreeuw. Ze waren halfdronken van opwindings.

‘Ik ga me opgeven voor het steekspel,’ zei Kay gedeceerd. Hij zoog zijn longen vol lucht en zijn hand ging naar zijn gordel. ‘Ik...’

‘Wat is er?’ vroeg Arthur. ‘Is er iets?’

‘Mijn zwaard is weg.’ Paniekerig keek Kay om zich heen en tuurde toen onder zijn paard of het daar niet onder was gevallen. ‘Het is weg! Ik... Ik heb het vast bij tante Laudine laten liggen.’

‘Wát?’ zei Arthur. ‘Dat lijkt me sterk. Zelfs als je slaapt, ligt het naast je.’

‘Jouw paard is sneller dan het mijne,’ zei Kay.

‘Kun jij er niet heen rijden en het ophalen?’

‘Oké, best,’ zei Arthur. ‘Ik ben zo terug.’

In volle galop reed Arthur naar het huis van lady Laudine, maar er was niemand te bekennen. Zowel de vrouw des huizes als haar bedienden waren naar het toernooi gegaan om warme wijn te drinken en vleespasteitjes te verorberen, en om te genieten van de ridderspelen. Alle deuren zaten op slot.

‘Nee!’ zei Arthur hardop. ‘Mijn broer kan niet zonder een zwaard. Hij móét er een hebben.’

Hij reed verder naar de begraafplaats van de Sint Pauluskerk en ontdekte dat ook daar niemand meer was. Zelfs de ridders die de wacht moesten houden bij het zwaard in de steen waren vertrokken naar het toernooi, net als alle anderen.

Arthur knoopte het leidsel van zijn paard vast aan de poort.

Hij liep naar de marmeren sokkel.

En onder het oog van een stuk of zes nieuwsgierige duiven en een paar hazen greep hij naar het blinkende zwaard. Hij omklemdde het gevest. En met een krachtige, zelfverzekerde beweging trok hij het uit het aambeeld.

Uit:
Arthur. Koning voor altijd
Kevin Crossley-Holland
Vertaald door Margaretha van Andel
Het ultieme Arthurverhaal
€ 16,99 | 256 pag.
verschijnt in november 2022

RECENSIES

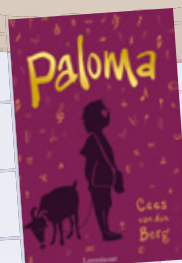
Sofie (10)
over *Zo vrij als een vogel*

Sandy Stark-McGinnis
€ 15,99 | 248 pag.

Ik heb het boek *Zo vrij als een vogel* gelezen. Ik vond het echt superleuk om te lezen, omdat December (de hoofdpersoon) bij alle pleeggezinnen niet in bomen mag klimmen en bij Eleanor (haar nieuwe pleegmoeder) wel.

Het verschil tussen de verschillende pleeggezinnen vond ik interessant om te lezen. En ik vind het interessant, want ik heb wel gewoon ouders en December niet. Haar moeder is gestorven toen ze vier was en toen ze zes was stuurde haar vader haar weg en dat vond ik echt heel zielig. Ik vond het verhaal ook onvoorspelbaar. Dat Eleanor en December uit hun huurhuis moesten, vond ik ook wel zielig. En als je de rest wil weten, moet je het zelf lezen!

Ik vind het boek geschikt voor kinderen vanaf 9 jaar, want er zit wel af en toe een soort van humor in!

Neeltje (10)
over *Paloma*

Cees van den Berg
€ 14,99 | 192 pag.

Toen ik in *Paloma* begon, werd ik meteen gegrepen door het verhaal. Wat mij ontroerde, was wat Paloma allemaal moet meemaken door haar vader. Maar toch was het voor mij geen heftig verhaal. Het was namelijk ook op de een of andere manier luchtig door het wilde avontuur dat Paloma meemaakt. Ik vind dat Cees van den Berg het daardoor goed geschreven heeft, want zo blijf je doorlezen. Toen ik het boek aan het lezen was, kon ik namelijk bijna niet meer stoppen. Ik vond het zo leuk. En grappig door de koppige Paloma en haar geit Napoleon. Dus als je zin hebt, kun je het boek zo lekker uitlezen.

Wat heel fijn voor mij was, is dat Van den Berg je in een rustig tempo door het hele verhaal leidt. Daardoor begrijp je wat er gebeurt en wordt alles nog wat leuker.

Dus als je nog een leuk boek zoekt voor iemand anders of voor jezelf, kies dan *Paloma*! Want ik vind het zo goed geschreven dat iedereen moet weten hoe leuk het is.

Jake (13)
over *Iets heel bijzonders*

Susin Nielsen
€ 15,99 | 280 pag.

Het verhaal gaat over Wilbur, een verlegen jongen die met zijn twee moeders verhuist naar Toronto en daar naar een nieuwe school gaat. Wanneer er een persoonlijke brief van Wilbur in de school wordt verspreid, beginnen kinderen hem te pesten. Bij een uitwisseling met een Franse school krijgt Wilbur de Franse leerling Charlie te logeren. Ze is een meisje in plaats van een jongen (ze dachten dat Charlie een jongensnaam was). Charlie is een uitbundig meisje met een goed humeur en ze weet goed wat ze wil. Wilbur en Charlie krijgen een goede band. Na een tijdje wordt Wilbur verliefd op haar. Hij probeert zijn gevoelens aan haar te bekennen, alleen is hij daar te verlegen voor. Zijn vrienden Alex, Fabrizio en buurman Sal helpen hem om over zijn verlegenheid voor Charlie voelt voor de klas weer terug naar Frankrijk gaat. Als Wilburs klas een tijdje later naar Frankrijk gaat, probeert hij Charlie alsnog te vertellen wat hij voor haar voelt. Susin Nielsen schrijft erg goed, ze schrijft het verhaal zo dat je heel erg meeleeft met Wilbur. Ik vind het een leuk boek om te lezen, verrassend met veel twists. Het is voornamelijk romantisch en grappig met veel leuke momenten. Je blijft doorlezen. Het boek heeft een leuk en een goed einde.

Saar (10)
over *Luna*

Preter Koolwijk & Linde Faas
€ 15,99 | 264 pag.

Luna is echt mijn nieuwe lievelingsboek, omdat het een heel spannend verhaal is. Soms ook een klein beetje eng en verdrietig. Maar door Gozert ook wel grappig en daardoor wordt het ook vrolijk.

Ik had het boek Gozert al gelezen en kon niet wachten tot *Luna* uitkwam. Ik vind het een best wel mooi verhaal, omdat het over een meisje gaat dat anders is dan anderen. Mensen vinden haar daardoor gek en het is ook wel bijzonder wat ze heeft. Maar later is het ook wel handig. Toen Luna de kinderen Roberto en Adriana ontmoette en ook hun moeder, merkte ze dat zij haar niet raar vonden en dat was een heel fijn gevoel.

We leren ook het gezin van Luna kennen. Haar moeder blijkt liever dan gedacht en ook een paar zussen zijn best leuk. Maar die vader is echt verschrikkelijk. Daardoor komt ook een beetje de spanning in het verhaal. Door Rosalinde en Luna heb ik over de Dag van de Doden geleerd en dat is heel mooi hoe Luna zich voelt daardoor.

Ik hoop zelf dat er misschien nog een deel komt van *Luna*, omdat ik het echt een heel leuk boek vond.

Lucas (12)
over *Oosterschelde windkracht 10*

Jan Terlouw
€ 16,99 | 186 pag.

Ik heb *Oosterschelde windkracht 10* van Jan Terlouw gelezen en ik vond het een heel leuk boek. Het was wel spannend, maar dat is te verwachten met dit thema. Ik heb veel geleerd over het bouwen van en het maken van de plannen rond de deltawerken en waarom wij nu bij de Oosterschelde een stormstuwcaisson-dam hebben, en wat dat eigenlijk is.

De karakters waren heel geloofwaardig en ik leefde echt met ze mee. Het was een heel fascinerend boek en je komt veel te weten over persoonlijke ervaringen van mensen die de watersnoodramp van 1953 hebben meegemaakt.

Als je houdt van levende geschiedenisboeken, is dit echt een aanrader!

Wil jij ook je favoriete boek recenseren? Stuur dan een mailtje naar stach@lemniscaat.nl en wie weet staat jouw stuk in de volgende STACH. Schrijvers (< 14 jaar) van recensies die geplaatst worden ontvangen een boek als dank!

Het paspoort van...

Ursula Poznanski

Heb je je wel eens afgevraagd wie er schuilgaat achter die naam op de cover van een boek? Of ben je na het lezen heel nieuwsgierig geworden naar wie al die fijne verhalen verzint of die mooie tekeningen maakt? Om onze schrijvers en illustratoren beter te leren kennen, besloten we er een aantal aan de tand te voelen. In dit nummer: Ursula Poznanski. Zij schrijft superspannende verhalen over games, drones en mysterieuze apps...

© Doris Bretterbauer

WIE BEN JE?

Waar en wanneer ben je geboren?

In Wenen, op 30 oktober, ergens aan het begin van de laatste dertig jaar van de twintigste eeuw. Voor iedereen die in horoscopen gelooft: ik ben een schorpioen met ascendant weegschaal.

Wat is je leukste jeugdherinnering?

De zomers die we met ons gezin doorbrachten op een plek in het Oostenrijkse Waldviertel, op twee kilometer afstand van het dichtstbijzijnde dorp, omringd door de natuur.

Wat deed je als kind het liefst?

Niet heel origineel, maar: lezen! Ik was ook vaak buiten te vinden, het liefst op de fiets.

Als je een superkracht kon bezitten, welke zou dat dan zijn en waarom?

De tijd beïnvloeden: stilzetten, terugspoelen of versnellen wanneer ik dat wil. Ik zou graag Tijdsveranderaar zijn.

WAT LAS EN LEES JE?

Wat was vroeger je lievelingsboek?

Vanaf mijn twaalfde *In de ban van de ring* van J.R.R. Tolkien, daarvoor *Mio, mijn Mio* van Astrid Lindgren.

Om welk boek moest je voor het eerst huilen?

Welk boek weet ik niet precies. Ik weet wel dat ik drie jaar was en het door een prentenboek kwam met tekeningen die ik verschrikkelijk eng vond...

Wat is je lievelingsslechterik in een boek?

De hele familie Lannister uit de serie *Het lied van ijs en vuur*, ook wel bekend als *Game of Thrones*. Dat zijn zulke veelzijdige personages: ze zijn niet zo-maar slechteriken, maar hebben gewoon vreemde manieren om hun doelen te bereiken - doelen waar je ook wel weer begrip voor hebt.

Welk boek had jij wel willen schrijven?

Opnieuw niet heel origineel, maar: de Harry Potter-boeken. Niet om het geld dat ik ermee verdiend zou hebben, maar om de fantastische personages, de sfeer en de plottwists!

HOE SCHRIJF JE?

Wanneer wist je dat je schrijver wilde worden?

Dat wist ik pas toen ik het al was - dat heb ik niet eens zo gepland...

Hoe heb je het aangepakt?

Ik heb het gewoon geprobeerd en het is me gelukt. Dat klinkt een beetje suf, maar het is echt zo. Ik had het geluk dat een kleine Oostenrijkse uitgeverij mijn manuscript uit de stapel viste en het uit wilde geven.

Waar krijg je inspiratie van?

Eigenlijk alles, niets speciaals. Inspiratie komt altijd uit een onverwachte hoek...

Heb je een ritueel als je begint met schrijven?

Meestal check ik het nieuws nog even.

Heb je wel eens een schrijversblock gehad? Wat heb je gedaan om eruit te komen?

Niet echt! Ik heb het idee dat 'geen idee' of 'geen zin' vaak wordt verward met het hebben van een writer's block.

Wat is het tofste dat je hebt meegemaakt als schrijver?

Ik heb zoveel fantastische herinneringen dat ik onmogelijk één ding kan kiezen. Sorry :-)

Check ook de Auteurs/ Illustratoren-pagina op de website van Lemniscaat voor meer Q&A's - misschien heeft jouw favoriete schrijver de vragen ook beantwoord!

Van alles wat je hebt meegemaakt en bereikt als schrijver: waar ben je het meest trots op?

Het meest trots ben ik als ik van iemand die niet van lezen houdt hoor dat een van mijn boeken hem aan het lezen heeft gekregen.

Als je lezers één ding meenemen na het lezen van je boeken, wat zou je graag willen dat dat is?

De ervaring van een spannend verhaal met personages die als vrienden voelen. En stof tot nadenken, misschien.

Meer lezen over Ursula Poznanski? Scan de QR-code voor meer vragen!

Lees een stukje uit dit boek op de volgende bladzijden!

EREBOS

Duisternis. Stilte. Nick zat te draaien op zijn stoel. Waarom duurde het zo lang? Hij rammelde in het wilde weg op het toetsenbord, maar dat veranderde niets aan de zaak.

‘Kom op nou,’ zei hij en hij gaf een klap op de kast van zijn computer. ‘Niet opgeven.’

De duisternis duurde voort en Nick werd steeds zenuwachtiger. Hij kon de dvd eruit halen en er opnieuw in stoppen, of hij kon de resetknop indrukken, maar dat was riskant. Het kon zijn dat hij dan weer opnieuw moest beginnen. Of dat het spel helemaal niet meer wilde starten. Opeens hoorde hij iets. Toktok!

Als het kloppen van een hart. Nick deed de bovenste la van zijn bureau open, haalde zijn kop-telefoon eruit en sloot die aan op de computer. Nu hoorde hij het duidelijk, en op de achtergrond klonk er nog iets anders. Hoorns, die korte notenreeksen speelden. Hij moest aan jachtsignalen denken. Het klonk veelbelovend. Alsof het spel op de achtergrond in volle gang was, zonder hem. Hij zette het geluid harder en ergerde zich omdat hij niet eerder op het idee was gekomen om zijn koptelefoon op te zetten. Misschien had hij belangrijke informatie gemist, waarschuwingen, aanwijzingen!

Misschien had hij de beslissende hint over hoe je het spel weer aan de praat kreeg nu niet gehoord. Meer van ongeduld dan in de hoop dat het de zaak zou bespoedigen, gaf Nick een ram op de entertoets. Het kloppen verstomde en uit de zwarte achtergrond doken nu weer de rode letters op.

‘Dit is Erebos. Wie ben jij?’

Nick hoefde niet lang na te denken. Hij zou de naam kiezen die hij bij een paar andere games ook al gebruikt had.

‘Ik ben Gargoyle.’

‘Zeg me je naam.’

‘Gargoyle!’

‘Je echte naam.’

Nick keek verrast op. Waarom dat? Goed, dan gaf hij wel een voor- en een achternaam op, als hij nu eindelijk maar eens verder kon.

‘Simon White.’

De naam stond er, rood op zwart, en een paar seconden lang gebeurde er niets. Alleen de cursor knipperde.

‘Ik zei: je echte naam.’

Nick staarde ongelovig naar het beeldscherm en had meer dan ooit het gevoel dat er iemand terugkeek. Hij haalde diep adem en waagde een nieuwe poging.

‘Thomas Martinson.’

Weer bleef de naam een paar tellen onbecommentarieerd staan voor het spel antwoord gaf.

‘Thomas Martinson klopt niet. Als je wilt spelen, zeg me dan je naam.’

Er was geen logische verklaring voor. Mogelijk was het een softwarefout en zou het spel geen enkele naam accepteren. De letters verdwenen, alleen de rood knipperende cursor bleef. Opeens werd Nick bang dat het spel vastgelopen was of na het derde verkeerde antwoord zou blokkeren, zoals een mobiele telefoon na drie verkeerde pin-codes.

‘Nick Dunmore,’ tikte hij, half in de verwachting dat ook de waarheid niet geaccepteerd zou worden. In plaats daarvan fluisterde het programma hem zijn eigen naam in het oor.

‘Nick Dunmore. Nick Dunmore. Nick Dunmore.’

De woorden werden als een wachtwoord van het ene lispelende wezen aan het andere doorgegeven. De welkomstgroet van een onzichtbare gemeenschap. Het gevoel gadeslagen te worden was zo beangstigend dat Nicks handen al naar de koptelefoon gingen om hem af te zetten. Maar de letters verdwenen weer, net als de stemmen, en er begon een aanlokkelijk muziekje te spelen, een belofte van mysterie en avontuur.

‘Welkom, Nick. Welkom in de wereld van Erebos. Voor je begint te spelen, moet je de regels eigen maken. Als die je niet aanstaan, kun je elk moment stoppen met spelen. Goed?’

Nick staarde naar het beeldscherm. Het spel had hem op een leugen betrappt. Kende zijn echte naam. Nu leek het ongeduldig op antwoord te wachten, de cursor knipperde in elk geval steeds sneller.

‘Ja,’ tikte Nick, met het onbestemde gevoel dat alles weer donker zou worden als hij er te lang over deed. Later, later zou hij erover nadenken.

‘Mooi. Dit is regel één: je hebt maar één kans om Erebos te spelen. Als je die verdoet, is het over. Als je character sterft, is het over. Als je de regels overtreedt, is het over. Oké?’

‘Oké.’

‘Regel twee: zorg ervoor dat je alleen bent als je speelt. Noem in het spel nooit je echte naam. Noem buiten het spel nooit de naam van je character.’

Waarom dat nou weer, dacht Nick. Op dat moment herinnerde hij zich dat zelfs Brynne, die nog nooit last van terughoudendheid had gehad, hem niets over Erebos verteld had. ‘Het is super-cool, ik zweer het je’ – dat was alles geweest.

‘Oké.’

‘Goed. Regel drie: de inhoud van het spel is geheim. Praat er met niemand over. Vooral niet met niet-geregistreerden. Met andere spelers kun je, tijdens het spel, bij de kampvuren een gesprek voeren. Verspreid geen informatie onder vrienden of familie. Verspreid geen informatie op internet.’

Alsof jij dat zou merken, dacht Nick, en hij tikte: ‘Oké.’

‘Regel vier: bewaar de Erebos-dvd zuinig. Je hebt hem nodig om het spel op te starten. Maak in geen geval kopieën, tenzij de bode je opdracht geeft.’

‘Oké.’

Nick had nog niet op enter gedrukt of de zon ging op. Zo voelde het in elk geval. Het zwart op het beeldscherm maakte plaats voor een zacht rood, dat even later overging in geel- en oranje-tinten. Nicks naamloze tekende zich er als een schim in af en nam langzaam vorm aan, net als zijn omgeving: een zonovergoten open plek met hoog gras, waardoor een platgetreden pad slingerde. Het pad voerde naar een met mos begroeide toren, waarvan de deur nog maar aan één hengel hing. Op een rotsblok een stukje naar links zat zijn naamloze, met gesloten ogen en zijn gezicht naar de zon.

Nick voelde een steek van jaloezie, zoals wanneer je iemands waanzinnig gave vakantiefoto’s zit te bekijken. Heel even dacht hij de hars van de bomen en de bloeiende kruiden rond te toren te kunnen ruiken. Krekels sjirpten en de wind woei zacht door het gras. De scheefhangende deur van de toren sloeg met een klap tegen de muur en de naamloze rekte zich uit en stond op. Legde een hand op zijn gezicht en nam het af als een masker. Eronder zat alleen maar gladde huid, blanco als een eierschaal. Een tweede windvlaag ontvouwde de vlag die boven op de toren stond. Er stond een verbleekte één op. Zo kwam je bij het eerste level, vermoedde Nick, en hij stuurde zijn character, wiens ontbrekende gezicht hem meer verontrustte dan hij wilde toegeven, naar de toren.

Uit:
Erebos
Ursula Poznanski
Vertaald door Esther Ottens
Je hebt maar één kans...
€ 19,99 | 412 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's:

34 BEER

Beren hebben scherpe klauwen en tanden. Ze kunnen sneller rennen dan jij, en denk maar niet dat je in een boom kunt klimmen om aan ze te ontsnappen – ze kunnen ook beter klimmen dan jij.

Beren zijn **woeste** dieren en ze kunnen mensen doden. Waarom geven ouders hun kinderen dan teddyberen – vaak als hun allereerste speelgoed?

Wij houden van beren omdat ze een beetje op ons lijken. Ze kunnen op hun achterpoten staan, ze hebben ronde koppen en ronde gezichten. En in tegenstelling tot de meeste andere zoogdieren lopen ze, net als wij, met hun hakken plat op de grond: ze zijn **'zoolgangers'**.

Er zijn acht verschillende soorten beren: de panda, de ijsbeer, de Amerikaanse zwarte beer, de Aziatische zwarte beer, de honingbeer, de lippenbeer, de brilbeer en de bruine of grizzlybeer.

De **Europese bruine beer** en de **Amerikaanse grizzlybeer** zijn dezelfde beersoort.

Beren zijn getraind om te dansen. Nou ja... dansen? De beer wordt op heet metaal gezet, zodat hij zijn poten moet blijven bewegen. Dansende beren zijn nu in de meeste landen verboden, omdat het dierenmishandeling is.

In delen van Azië denken sommige mensen dat **berengal**, dat in de lever van beren zit, een goed medicijn is. Er zijn speciale berenkwekerijen waar dit kostbare goedje uit beren wordt gehaald.

Van de 16de tot de 19de eeuw vingen mensen beren, die ze voor publiek lieten vechten tegen een troep getrainde honden. In Pakistan gebeurt het nu nog.

Hoe zijn beren het lievelingsspeelgoed van de wereld geworden? Het begon allemaal met Theodore Roosevelt. Hij was president van de VS van 1901 tot 1909, en zijn bijnaam was... **Teddy**.

Hij hield van jagen en schoot veel beren. Maar er deed een verhaal de ronde: hij zou hebben geweigerd om een Amerikaanse zwarte beer te schieten. Mensen vonden het een fijn idee dat hun president zo zachtmoedig was. Er verscheen zelfs een tekening in de krant van Teddy die weigerde een schattig berenjong neer te schieten.

Toen kwam een Amerikaanse speelgoedontwerper op het idee van een knuffelbeer, die hij 'Teddy's beer' noemde. Nu is de wereld vol met **teddyberen**.

Speelgoedberen zien er veel schattiger uit dan echte beren, met grote ogen en platte gezichten.

Beren vallen zelden mensen aan. Ze doden in de VS ongeveer twee mensen per jaar – meestal omdat ze bang zijn.

Mensen hebben altijd een nauwe **band** met beren gehad. Veel van onze namen betekenen zelfs 'beer', zoals Arthur, Bernard, Berend en Ursula.

Er komen veel lieve beren voor in kinderboeken, waaronder **Winnie de Poeh** en **Paddington**.

Uit:
De wereldgeschiedenis in 100 dieren
Simon Barnes & Frann Preston-Gannon
Vertaald door Steven Blaas
Ontdek de dieren die onze blik op de wereld bepaalden
€ 16,99 | 112 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

soms als ik een vlinder zie
denk ik: word jij nou nooit moe
je fladdert maar van hot naar her
tot vervelens toe
kijk als ik een vlinder was
dan bleef ik zitten waar ik zat
lekker rustig in de zon
zomaar wat wiegen op een blad
af en toe wat knabbelen
op een stukje groen
even naar een zachte bloem
en een lekker tukkie doen
misschien ook nog wat schaduw
tussen het hoge koele gras
ja ik zou het wel weten
als ik een vlinder was

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's.

Uit:
Soms als ik een vlinder zie
Boudewijn de Groot, Jaco van der
Steen en Mark Janssen
Liedjes voor alle leeftijden
€ 24,99 [limited edition met cd]
€ 18,99 [zonder cd] | 48 pag.
verschijnt in september 2022

Dat kan
mijn
KLEINE
ZUSJE
OOK!

Vind je een kunstwerk wel eens kinderachtig of eruitzien alsof je het zelf had kunnen maken?

Sommige kunst ziet er zo **eenvoudig** uit dat je zou willen dat je het zelf had bedacht. Toch zijn de **ideeën** van de kunstenaar vaak **ingewikkelder** dan je op het eerste gezicht zou denken.

Aan het eind van de negentiende eeuw vonden kunstenaars het niet meer interessant om **realistisch** te schilderen. Een **fototoestel** kon alles precies vastleggen. Kunst ging vanaf dat moment meer over **ideeën** dan over of het wel echt leek. Kunstenaars werden door van alles geïnspireerd, ook door **kindertekeningen**. Kinderen tekenen ook vaak hun ideeën in plaats van een **levensecht** plaatje.

HOE →
voel je je
als je hiernaar
kijkt?

Is dit
wel af?

De slak. Henri Matisse, 1953

Heb je wel eens **vormen uit papier** geknipt en die opgeplakt? Misschien heb je een broertje of zusje dat dat nog steeds doet. **Henri Matisse** deed het ook bij deze collage. Hij was toen 83 jaar!

Hoewel het er **eenvoudig** uit ziet, is het dat niet. Matisse wist veel van **kleuren, vormen, evenwicht** en **verhoudingen** en hij wist wat dat met ons gevoel doet. Hij wilde kunst maken die **geruststellend, kalmerend** en **vrolijk** is, zoals een 'prettige leunstoel'.

Uit:
Waarom zijn er zoveel blote mensen
in de kunst?
Susie Hodge
Vertaald door Jesse Goossens
Een rondreis door de kunst aan de
hand van de leukste vragen
€ 14,99 | 96 pag.

Nieuwsgierig
naar dit boek?
Scan de QR-code
voor meer infor-
matie en extra's:

AUGUSTUS

SRI LANKA

Reuzenbijeenkomst

Het is weer een lang, heet droog seizoen geweest in Sri Lanka. Veel dieren hebben moeite om genoeg water te vinden, en het duurt nog een aantal maanden tot het regenseizoen aanbreekt. Het is tijd voor de belangrijkste gebeurtenis in het jaar van de olifanten.

Al is dit olifantenjong nog geen jaar oud, ze moet al mee op een lange tocht. De hele familie, groot en klein, loopt dagenlang. Ze dromen van fris water, maar het zal nog weken duren voor het regenachtige moessonseizoen aanbreekt.

Ze bereiken een donker bos, maar er is geen tijd om te treuzelen. Mama klopt haar dappere jong op haar slurf en vertelt zo dat ze niet achter mogen blijven: ze hebben een belangrijke afspraak die ze niet mogen missen.

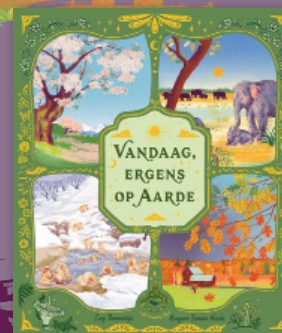
Als ze onder de bomen vandaan komen, zien ze de oranje zon ondergaan achter een enorme vlakte. In het midden ligt een groot, glinsterend meer. Het lijkt wel een droom.

Net als het jong haar eerste slok fris water neemt, ziet ze dat honderden schimmige reuzen van onder de bomen rond de vlakte tevoorschijn komen.

Al snel spetteren allerlei olifanten die sprekend op haar lijken in het water! Het is de grootste bijeenkomst van Aziatische olifanten ter wereld.

Haar hele leven lang zal de olifant jaarlijks terugkeren naar deze reuzenbijeenkomst. En elke keer zal ze daar haar meest verfrissende – en gezellige – slok water van het jaar nemen.

Niemand weet precies hoe deze olifanten weten wanneer ze terug moeten komen, maar één ding is zeker: een olifant vergeet nooit iets.

Uit:
Vandaag, ergens op aarde...
 Lucy Brownridge &
 Margaux Simson Abadie
 Vertaald door Steven Blaas
**Een schitterende schatkist vol
 natuurverhalen**
 € 19,99 | 110 pag.
 verschijnt in december 2022

Nieuwsgierig naar
 dit boek? Scan de
 QR-code voor meer
 informatie en extra's:

De geheime tuin

Mary vervolgde haar weg langs de eindeloze rijen deuren. Al die kamers! Ooit moesten er mensen in hebben gewoond, maar nu leek alles zo leeg en verlaten dat ze het zich nauwelijks voor kon stellen.

Zaten ze trouwens echt op slot? Nu ze er toch langsliep, kon ze dat net zo goed meteen controleren.

Ja, deze wel. En deze ook. Mevrouw Medlock had blijkbaar niet overdreven toen ze zei dat ze allemaal vergrendeld waren.

Deur na deur legde Mary haar hand op de ronde, koperen deurknoppen en probeerde ze te draaien. Er was geen beweging in te krijgen, maar net toen ze de moed bijna had opgegeven, gaf er ineens een mee. Ze schrok er gewoon van. Schichtig keek ze om zich heen en gaf een duw. De deur opende met een diepe kreun.

Een tel later stond ze in een slaapkamer.

Ze zag een groot bed en aan de muren hingen geborduurde wandkleden. Verder stonden er mooi bewerkte tafeltjes en een met parelmoer ingelegd dressoir op gebogen poten dat haar herinnerde aan de meubels die ze in India had gehad. Een hoog raam met veel glas in lood bood uitzicht op de mistige heide, en boven de haard hing een schilderij van hetzelfde stijve meisje dat ze eerder had gezien. Deze keer droeg ze geen papegaai.

De ogen van het meisje leken haar hier nog scherper aan te kijken dan op de gang, en plotse-ling voelde Mary zich een indringer. Snel liep ze de kamer weer uit.

Ze vervolgde haar ontdekkingstocht en ontdek- te meer deuren die niet waren afgesloten. In alle kamers die erachter lagen, hingen dezelfde soort wandversieringen en stonden dezelfde ouder-

wetse mahoniehouten meubels, en bijna overal lagen vreemde snuisterijen op de dressoirs of in de kasten.

In een van de kamers, die eruitzag als het woonvertrek van een hooggeplaatste dame, waren de wandtapijten geborduurd met glanzend goud- draad.

Mary doorkruiste de kamer en hield stil bij een sierkast die vol stond met ivoren olifanten. Ze waren van verschillende grootte, sommige zo klein dat het baby-olifantjes leken. Een paar van de grotere exemplaren hadden draagstoelen op hun rug, en op één olifant zat zelfs een man met een stok in zijn hand.

Eén keer had Mary in India een olifant met draagstoelen gezien. De olifantendrijver had haar en haar ouders uitgenodigd erop plaats te nemen om een ritje te maken. Een smekende blik op haar vader had niet geholpen. Die legde de man meteen met een handgebaar het zwijgen op. Hij moest weer naar zijn werk, dat soort dingen, nee, daar had hij absoluut geen tijd voor.

Mary speelde een tijdje met de ivoren olifantjes tot ze er genoeg van kreeg. Ze zette ze allemaal terug in de kast en draaide zich juist om naar de deur toen ze een zwak geritsel hoorde.

De hele ochtend had ze nog geen levend wezen ontmoet, maar hier, in deze kamer, was er iets.

Het geluid kwam vanaf de sofa die bij de open haard stond. Ze liep ernaartoe en zag dat er een rafelig gat zat in een van de fluwelen kussens die op de zitting lagen. Uit het gat stak een piepklein muizenhoofdje dat haar met heldere ogen argwa- nend bekeek. Een tel later was het verdwenen.

Mary boog voorover en zag dat de muis een nestje had gemaakt waarin zes roze babymuisjes lagen.

Lange tijd bleef Mary naar de muis en haar kleintjes kijken, roerloos om ze niet bang te ma- ken.

‘Dag moedertje muis,’ zei ze zacht toen ze af- scheid nam. ‘Zorg goed voor je kinderen, ze zijn prachtig.’

Ze liep de kamer uit en terug door de gang, en nam zich voor af en toe wat brood neer te leggen voor het muizengezinnetje. Als ze het tenmin- ste terug kon vinden. Op dit moment had ze al moeite genoeg om haar eigen plek weer te berei- ken. Verschillende keren nam ze een verkeerde afslag of een verkeerde trap en het duurde lang voor ze een wandtapijt, dat in een van de gangen hing, herkende. Nu was ze er bijna.

Maar precies op dat punt hoorde ze opnieuw iets. Een huilerig geluid, niet zoals het jamme- ren dat ze de avond ervoor had gehoord – het jammeren dat volgens Martha de wind was. Dit was eerder een boos protest van iemand die zich ergens tegen verzette.

Mary’s rug verstrakte. Het klonk een stuk dich- terbij dan gisteravond. En nu wist ze zeker dat er nog iemand in het huis was. Een kind, dat hoor- de ze duidelijk. Het was net of het geluid achter de wandversiering vandaan kwam.

Ze bekeek het tapijt wat beter en zag dat de bo- venkant aan houten ringen was bevestigd, zoals bij een gordijn.

Het was een gordijn.

Haar hart bonsde in haar oren toen ze het openschoof. Er lag een gang achter en nu sloeg haar hart helemaal op hol, want op die gang liep iemand. Een forse vrouw met een bos sleutels in haar hand. Mevrouw Medlock.

Met een paar snelle stappen was de huishoud- ster bij haar. Ze duwde Mary terug en rukte het tapijtgordijn dicht. Daarna omklemde ze met

haar vrije hand Mary’s arm en sleurde haar niet al te zachtzinnig met zich mee.

‘Wat heb ik je gezegd,’ snauwde ze.

‘Ik was verdwaald,’ protesteerde Mary. ‘Maar ik was alweer bijna bij mijn eigen kamer, hoor. Alleen hoorde ik ineens iemand huilen, en daar- om...’

‘Je hoorde niks,’ onderbrak mevrouw Medlock haar woedend. ‘Niks!’

Ze waren bij Mary’s kamer beland. De huis- houdster liet los, opende de deur en gaf Mary een flinke duw. ‘Naar binnen. En als ik je nog een keer betrap, gaat deze kamer ook op slot. Dan is het afgelopen met je vrijheid.’

Mary mocht mevrouw Medlock al niet erg, maar nu verafschuwde ze haar pas echt. Boos keek ze de vrouw aan. ‘Ik hoorde wél iemand. Ik ben niet gek!’

Dreigend boog mevrouw Medlock zich naar haar toe. ‘O, nee? Weet je dat zeker? Nou, ik zal je één ding vertellen, juf. Er is niemand. Nie- mand, hoor je?’

Met een ruk draaide ze zich om en marcheerde weg.

Nijdig liep Mary naar de open haard, liet zich zakken op het warme, wollen kleed en staarde naar de roodgloeiende houtblokken. Het duurde lang voor ze zich weer wat kalmer voelde.

‘En toch hilde er iemand,’ mompelde ze in zichzelf. ‘Ik weet het zeker.’

Ze stond op en liep naar het raam. Het regende nog steeds pijpenstelen en het water kronkelde in lange, slingerende stralen langs het glas. Die stomme mevrouw Medlock met haar rammelen- de sleutels en harde knijphanden. Dat mens ging haar niet tegenhouden! Er was in dit grote, som- bere huis iets vreemds aan de hand en nu zou ze erachter komen wát.

Uit:

De geheime tuin

Frances Hodgson Burnett

Vertaald door Margaretha van Andel

Ontrafel de geheimen van Misselmoor...

€ 24,99 | 256 pag.

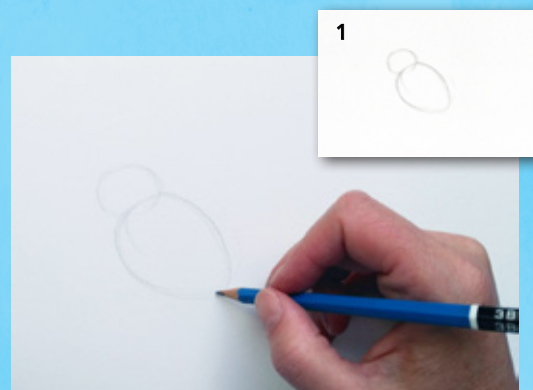
Tekenles van... Daphne Louter

Wie houdt er niet van roodborstjes? Het zijn de schattigste, fleurigste en nieuwsgierigste vogeltjes die iedereen meteen herkent. Ze hebben twee dunne stelten waar ze vrolijk op rondhippen en bijzondere, glanzende kraaloogjes waarmee ze alles en iedereen goed in de gaten kunnen houden. Ik heb voor De geheime tuin wel honderden roodborstjes geschetst en uiteindelijk staan er, als je goed telt, maar liefst 42 roodborstjes in.

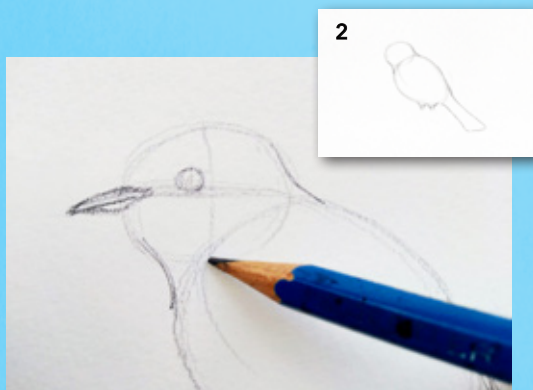
Hier leer ik je om zo'n schattig vogeltje te tekenen én in te kleuren, want zeg nou zelf, zonder rood borstje is het geen echt roodborstje, toch?

Wat heb je nodig?

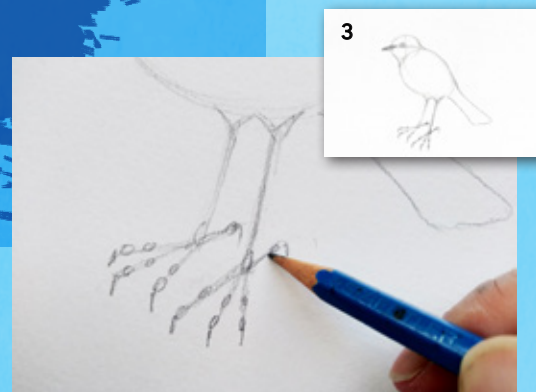
Papier * een schrijfpotlood * een gum * een pen * kleurpotloden * eventueel een veer en een schoteltje

Stap 1: Pak je potlood en teken een ietwat platte cirkel ter grootte van een stuiterbal. Teken daarna een schuine eivorm door de onderkant van je eerste rondje heen. Kijk goed naar het voorbeeld: dit wordt het lijfje van het roodborstje.

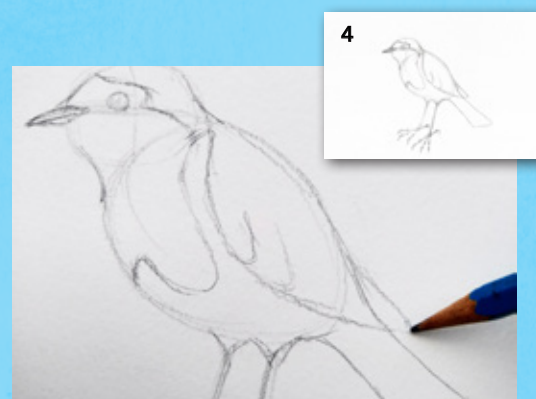

Stap 2 Teken nu met zwakke, naar binnen buigende lijnen de rondjes aan elkaar. Zo 'plak' je als het ware het hoofd aan het lijfje. Teken nu onderaan het lijfje twee wijde V's: die worden de aanzet van de pootjes. Kijk goed naar het voorbeeld voor de staart. Die teken je vanuit de lijn van de grote vorm in dezelfde richting door. Maak de staart ongeveer net zo lang als het lijfje.

Stap 3 Teken een plus midden door het hoofdje van je vogeltje. Zo verdeel je het hoofdje in vier gelijke stukken. Nu kun je precies zien waar je het snaveltje moet tekenen, namelijk aan het einde van de dwarse lijn. Het oogje plaats je net boven je liggende lijn en een stukje links van je staande lijn. Je kunt het oogje wat groter maken voor een nog schattiger effect.

Teken nu twee lange pootjes ongeveer zo lang als dat het lijfje dik is. Aan het einde van elk pootje teken je drie lange tenen aan de voorkant van z'n klauwtje en een lange teen aan de achterkant. Aan de voorkant hebben alle tenen twee gewrichten en een nagel. Aan elke achterteen zit een gewricht en een heel lange nagel.

Stap 4 Nu teken je de lijnen om aan te geven waar het vleugeltje zit. Kijk goed naar het voorbeeld om te kijken hoe de lijnen op het buikje en het hoofd zijn getekend. Deze lijnen geven aan waar er straks een kleurverschil komt. Je kunt hier ook bedenken of er nog iets is wat je graag zou willen toevoegen. Ik hou erg van feesthoedjes, dus mijn roodborstje krijgt een hoedje op.

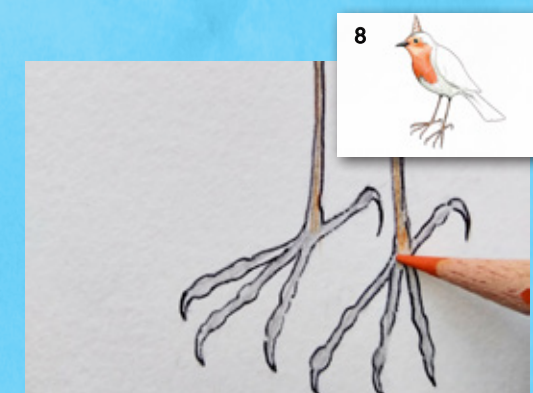
Stap 5 Teken nu in het oog een extra rondje. Dit wordt de reflectie van licht in het oog. Je zult straks zien hoe dat een oogje 'net echt' maakt. Trek de buitenlijn, het oog en de snavel van het vogeltje over met een pen.

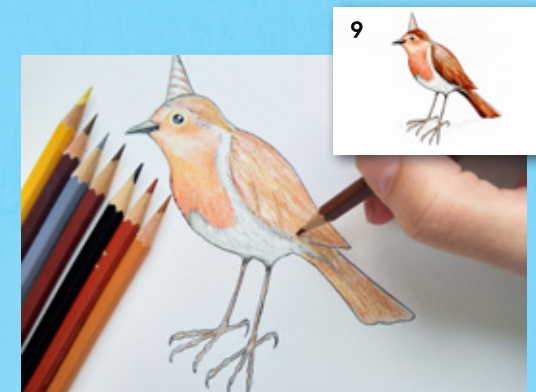
Stap 6 Nu kun je de potloodlijn onder je penlijn uitgummen. Wees voorzichtig met gummen en test eerst of je inkt wel droog is en niet gaat vlekken. Als het niet zo makkelijk wil drogen, kun je een vel schoon papier over je tekening leggen en daar even over wrijven met een theedoek of iets anders zachts.

Stap 7 Pak nu je kleurpotloden erbij. Teken met geel een randje om het oogje heen. Kleur dan met lichtoranje het borstje in en laat het gele randje om het oogje geel. Pak dan een wat donkerdere oranje of rood. Hiermee kleur je de randen van de borst wat donkerder en geef je de wang wat extra kleur. Kleur met zwart en donkergrijs het oogje en het snaveltje in. Als jouw vogeltje ook een feesthoedje opheeft, of iets anders, kun je dat natuurlijk ook inkleuren.

Stap 8 Het begint nu al echt op een roodborstje te lijken! Voor de pootjes gebruikte ik hier een dun laagje zwart met daaroverheen een laagje oranje. Zo mengen de kleuren zich tot een goeie pootjeskleur. Het onderbuikje kleur je in met zachtgrijs, donkergrijs en zwart, en zelfs een beetje blauw.

Stap 9 Voor de rug, vleugels, kopje en staart gebruik ik verschillende tinten bruin door elkaar. Begin met de lichtste kleur en dan telkens een tintje donkerder. Als je je kleurpotlood gebruikt in de richting van de veren, kun je ze weer extra diepte en textuur geven.

Stap 10 Eigenlijk is je roodborstje nu af. En nu? Ik vond de tekening nog een beetje kaal. Ik heb dus nog een schoteltje omgetrokken met een grijs potlood en de cirkel daarna ingekleurd om dit roodborstje een achtergrond te geven. Maar misschien zit jouw roodborstje wel op een takje met blaadjes of mooie bloesem. O, ik ben heel benieuwd hoe jouw roodborstje eruitziet!

Daphne heeft nog veel meer tips om je roodborstje op te vrolijken. Scan de QR-code voor de uitgebreide instructie!

MAG IK NAAST JE ZITTEN?

SARAH WEEKS & GITA VARADARAJAN

De meeste Amerikanen kunnen mijn naam niet uitspreken.

Tijdens mijn eerste dag op de nieuwe school is de lerares, mevrouw Beam, zo dapper om een poging te wagen.

‘Soer-jaan-jee-nee,’ zegt ze. Haar wenkbrauwen schieten op en neer terwijl ze de klanken vormt.

‘Soer-ie-ah-nee-rie-jaa-naan,’ zeg ik langzaam.

Ze probeert het nog eens, maar het wordt er niet beter op.

‘Daar zal ik nog even op moeten oefenen,’ zegt ze met een lachje.

Ik lach terug.

Suryanarayanan is mijn achternaam. Mijn voor-naam is Ravi. Dat spreek je uit als rah-vie, met de korte a van kam en met een lange vie. In het Sanskriet betekent het ‘de zon’. In Amerika noemt iedereen me rah-vie, met de klemtoon op de eerste lettergreep. Dat betekent niets.

‘Geduld is een schone zaak,’ houdt amma me geregeld voor.

Mijn moeder gelooft dat mensen de uitspraak van onze naam op den duur wel onder de knie zullen krijgen. Mijn oma zegt tegen haar dat ze er niet te veel van moet verwachten.

Een paar maanden geleden zijn we van Bangalore naar New Jersey verhuisd, op 13 mei om precies te zijn. Ik ben vers van de boot, zoals ze zeggen. Voor de promotie die mijn vader kreeg bij het IT-bedrijf waar hij werkt, moest hij worden overgeplaatst naar Amerika. In India woonden amma, appa en ik in een vrijstaand huis met een grote tuin. We hadden een kok, en zelfs een chauffeur die ons overal naartoe bracht. Mijn grootouders hadden vlakbij hun eigen appartement. Nu wonen we allemaal bij elkaar in een rijtjeshuis, in een stadje dat Hamilton Mews heet.

Ons leven in Amerika is heel anders dan het in

Bangalore was. Appa gaat met de trein naar zijn werk. We hebben geen kok meer, dus amma moet alle maaltijden zelf klaarmaken. Ons nieuwe huis is veel kleiner dan het oude. Er is boven maar één badkamer, en die moet ik met mijn grootouders delen. Op zich zou ik dat niet zo erg vinden, maar perippa staat graag lang onder de douche en perimma zet haar kunstgebit ’s nachts in een glas boven de wastafel.

Ik heb al heel jong Engels geleerd. Het is thuis onze voertaal, en ik zat in India op een Engelstalige basisschool. Toch hebben de mensen hier in New Jersey moeite om me te verstaan. Om Amerikaanser te klinken, oefen ik met het rollen van mijn tong.

Mijn oma is het er niet mee eens. ‘Wees trots op wie je bent. Je mag je afkomst niet verloochenen,’ zegt ze tegen me. ‘Als je niet oppast, word je straks net als zij. Je grootvader heeft niet op de theeplantage gezwoegd om zijn enige kleinkind in een onge-manierde, pafferige, rundvleesetende cowboy te zien veranderen.’

Ik geloof niet dat perimma het zo naar haar zin heeft in Amerika.

Mijn school in India heette Vidya Mandir, dat betekent ‘tempel der kennis’. Mijn nieuwe school heet Albert Einstein. Perimma kon amper wachten om tegen al haar vrienden thuis op te scheppen dat haar kleinzoon was aangenomen op een school die naar een geniale wetenschapper is vernoemd.

Ik ben geen geniale wetenschapper, maar ik kan erg goed leren. Mijn favoriete vakken zijn rekenen, taal en sport – vooral cricket.

‘Jongens en meisjes, vandaag verwelkomen we een nieuwe leerling, rah-vie,’ zegt mevrouw Beam nadat ze de presentielijst heeft afgevinkt. ‘Hij is helemaal uit India naar ons toe gekomen! Is dat niet leuk?’

Mevrouw Beam is klein en rond. Als ze glimlacht, raken haar wenkbrauwen elkaar.

Terwijl ik het lokaal rondkijk, staart een zee van overwegend witte gezichten me aan. Ik word een beetje nerveus. Dit is mijn eerste dag in groep zeven, en ik ben de enige Indiër in de klas. Of eigenlijk is er nog eentje, een jongen die Dillon Samreen heet, maar die telt niet. Hij is een vvd, een Verwarde Yankee-Desi. Desi is het Hindi-woord voor Indiër. Ik heb meteen door dat Dillon een vvd is, want zijn accent en kleding zijn meer Amerikaans dan Indiaas.

‘Vertel ons eens iets over jezelf, rah-vie,’ zegt mevrouw Beam met een glimlach.

‘Uiteraard, mevrouw,’ zeg ik, en ik spring in de houding.

Iedereen lacht.

Mevrouw Beam klapt in haar handen. ‘Jongens en meisjes, waar zijn jullie manieren gebleven?’ vraagt ze. ‘Ga maar verder, rah-vie. We luisteren.’

Ik schuif mijn bril wat hoger op mijn neus. ‘Ik ben Ravi Suryanarayanan, en ik ben een expat uit Bangalore.’

Iedereen lacht weer. Wat is er zo grappig?

Mevrouw Beam klapt opnieuw in haar handen. Haar wenkbrauwen schieten driftig op en neer. ‘Jongens en meisjes, is dit hoe we op Albert Einstein een nieuwe leerling verwelkomen?’

De klas wordt stil. Ik sta midden in de schijnwerpers, en de hele klas gaapt me aan. Geen best begin van mijn eerste schooldag in Amerika.

Mevrouw Beam draait zich naar me toe. ‘Je mag gewoon juf zeggen, hoor,’ zegt ze zacht. ‘En, rah-vie? Hier in Amerika hoef je niet op te staan als de leraar je aanspreekt. Versta je wat ik zeg?’

Natuurlijk versta ik wat ze zegt. Ik duw mijn bril

omhoog en wrijf over mijn neus. Dat is een zenuwtrekje van me.

Ze komt naar mijn tafeltje. Haar gezicht staat vol medelijden.

‘Geen zorgen, rah-vie,’ zegt ze terwijl ze op mijn schouder klopt. ‘Stel jezelf later maar voor, wanneer je wat aan je Engels hebt kunnen werken. We hebben een heel aardige interne begeleider, juf Frost. Zij kan je er vast wel bij helpen.’

Dit is wat ik wil zeggen:

1. Er mankeert niks aan mijn Engels.
2. Ik heb juf Frost niet nodig.
3. Op Vidya Mandir was ik de beste van de klas.

Maar dit is wat ik doe:

1. Mijn bril omhoogschuiven.
2. Over mijn neus wrijven.
3. Gaan zitten en mijn handen ineenklemmen.

Mijn vrienden en leraren op Vidya Mandir zouden grote lol hebben als ze me nu konden zien – de modelleerling die voor een idioot wordt versleten. Wat een giller!

Mevrouw Beam schrijft ons huiswerk op het bord. Ik open mijn schrift en noteer de opdracht nauwkeurig. Vanuit mijn ooghoek zie ik dat Dillon Samreen naar me zit te staren. Hij lijkt zo uit een Bollywoodfilm te zijn weggelopen. Zijn lange, glanzend zwarte haar valt voor een van zijn ogen; met een vlugge hoofdbeweging schudt hij het weg. Dan glimlacht en knipoogt hij naar me. Ik glimlach terug. Dillon Samreen mag dan wel een vvd zijn, volgens mij wil hij vrienden met me worden.

Uit:
Mag ik naast je zitten?
Sarah Weeks & Gita Varadarajan
Vertaald door Lydia Meeder
**Het humoristische relaas van een
onwaarschijnlijke vriendschap**
€ 15,99 | 160 pag.

Nieuwsgierig
naar dit boek?
Scan de QR-code
voor meer infor-
matie en extra's:

Recepten uit...

MAG IK NAAST JE ZITTEN?

NAAN KHATAIS VAN RAVI SURYANARAYANAN

Mijn naam is Ravi Suryanarayanan, maar dat kunnen de meeste Amerikanen niet uitspreken. We zijn hier een paar maanden geleden naartoe verhuisd vanuit Bangalore: appa, amma, perip-pa, perimma en ik.

In India was ik de beste van de klas, maar hier op mijn nieuwe school, Albert Einstein, is het anders. Ze zeggen dat ik slecht te verstaan ben door mijn accent en ze vinden me raar omdat mijn kleren altijd zijn gestreken en ik opsta als ik de juf antwoord geef. Volgens mij vinden ze het ook gek dat ik niet dat vieze kantinevoer eet, maar curry en ander lekker Indiaas eten dat ik meekrijg van amma.

Gelukkig weet amma hoe ik indruk moet maken op de juf: door zelfgebakken naan khatais mee te nemen. Dan komt alles goed... toch?

Dit heb je nodig:

- 2 ½ kopje tarwebloem
- ¾ tl bakpoeder
- 200 gram boter
- 1 ½ el suiker
- 1 tl zout
- ¾ tl komijnzaad
- ½ tl komijnpoeder (optioneel)
- 2 tot 2 ½ el volle yoghurt (naturel)

Zo maak je het:

1. Zeef de bloem en het bakpoeder.
2. Klop de boter met de suiker tot een romige massa. Meng het zout en de komijnzaadjes erdoorheen. (Hou je van een sterkere komijnsmaak, voeg dan ook het poeder toe.)
3. Voeg de gezeefde bloem toe aan het romig geklopte mengsel. Kneed tot een deeg, in porties de yoghurt toevoegend.
4. Rol het deeg uit tot een plak van 3 mm dik. Steek er met een koekvormpje rondjes uit.
5. Leg op een ingevette bakplaat en bak gedurende circa 20 minuten in een voorverwarmde oven op 175 °C. Haal uit de oven en laat afkoelen op een rooster.
6. Serveer de naan khatais met een kop hete Indiase chai.

APPELCRUMBLE VAN JOES MOEDER

Ik heet Joe, maar zo noemen de meeste mensen me niet. Niet op Albert Einstein tenminste. Ik ben nooit zo'n fan geweest van school - behalve dan van de lunchpauze. Eten is het enige waar ik heel erg goed in ben. Ik ben altijd al lang geweest voor mijn leeftijd, maar de laatste tijd groei ik zo hard dat de kleren die we een paar weken geleden hebben gekocht nu al niet meer passen. En ik heb constant honger.

Veel leerlingen willen nog niet dood gevonden worden met het eten uit de kantine. Ze noemen het prut en bagger, maar ik heb er niks op tegen. Het menu verschijnt elke week in dezelfde volgorde op het bord: kipfingers, hamburgers, chili con carne, macaroni met kaas, pizza.

Het eten uit de kantine is dus prima, maar er gaat niets boven de kookkunsten van mijn moeder. Zeker niet als ze appelcrumble maakt!

Dit heb je nodig:

vulling:

- 5 appels
- ½ kopje suiker
- 1 tl kaneel
- ¼ tl nootmuskaat
- ¼ tl kruidnagelpoeder

crumble:

- 100 gram margarine of boter, op kamertemperatuur
- 8 el suiker
- 8 el tarwebloem

Zo maak je het:

1. Voor de vulling schil je de appels, verwijder je het klokhuis en snijd je het vruchtvlees in schijfjes. Leg die met de suiker en specerijen in een kom. Hussel alles met een lepel door elkaar tot de schijfjes allemaal bedekt zijn.
2. Voor de crumble wrijf je in een andere kom met je vingers de boter en droge ingrediënten tot een kruimelig geheel. Wordt het te kleverig, voeg dan gelijke hoeveelheden bloem en suiker toe, met één lepel tegelijk, tot er kruimels ter grootte van erwten ontstaan.
3. Beboter een ovenschaal (vuurvast glas is ideaal) en vul die met de appelschijfjes. Bedek ze gelijkmatig met het kruimelmengsel en druk aan.
4. Onafgedekt in de oven zetten en een uur op 175 °C bakken, of zo lang als nodig is om een mooi bruin korstje te krijgen.
5. Serveer met een bolletje vanilleroomijs.

Meer lezen over Ravi en Joe?

Mag ik naast je zitten?
Sarah Weeks & Gita Varadarajan
Het humoristische relaas van een
onwaarschijnlijke vriendschap
€ 15,99 | 160 pag.

Nieuwsgierig
naar dit boek? Scan de
QR-code voor meer infor-
matie en extra's:

Uit:
Dierenbouwsels
Christiane Dorion en Yeji Yun
Vertaald door Steven Blaas
Ontdek de dieren die ons leren bouwen
€ 15,99 | 78 pag.
verschijnt in december 2022

ONTDEK DE DIEREN DIE ONS LEREN BOUWEN - ONTDEK DE DIEREN DIE ONS LEREN BOUWEN -

PRIJSUITREIKING

Alle bouw dieren die je hier ziet hebben fantastische vaardigheden en talenten, van graven en weven tot verlichting en binnenhuisarchitectuur. Weet jij welke prijs bij welke winnaar hoort?

Darwins wielwebspin

De oplossingen: Beste graver: regenworm / Beste recycling: prairiehondje / Beste naaiwerk: snijdervogel / Beste teamwerk: bij, mier en termiet / Beste weefwerk: weervogel / Beste kleuren: pauw / Beste dammenbouwer: beaver / Beste verlichting: vuurvlieg / Beste beschermingsuitrusting: Nosoderma diabolicum / Beste kunstenaar: Japanse kogelvis / Beste zijdespinner: Darwins wielwebspin

HI-HA- HEKSENQUIZ

Betoverde bezems, hekserige handboeken en magische mengdrankjes... In de boekenkast van Lemniscaat vind je heel wat heksenboeken.

Hoe staat het met jouw heksenkennis?

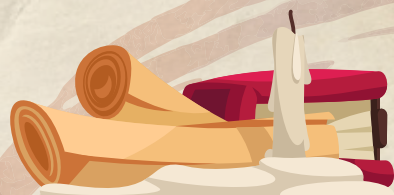
Test het nu!

1

Hoe heet het magische woud waar Magenta Spits uit de Heksenweek-serie woont?

- A. Het Krommetenenwoud
- B. Het Krommeneuzenwoud
- C. Het Krommebenenwoud
- D. Het Krommevingerwoud

3

In Het heksenhotel van Anna van Praag leert Laura Dana kennen, een wicca-hogepriesteres die haar inwijdt in haar kring van heksen. Van Dana leert ze onder meer wat een Boek der Schaduwen inhoudt. Weet jij wat voor boek dat is?

- A. Een handboek over hoe je mensen kunt schaduwen, bijvoorbeeld de mysterieuze Annie die vlak bij het hotel van Dana woont en iets in haar schild voert
- B. Een dagboek waarin je niet alleen opschrijft wat je hebt meegemaakt, maar ook dromen, nieuwe spreken of andere heksenwetenswaardigheden
- C. Een handboek waarin je alles kunt vinden wat een heks moet weten
- D. Een leesboek waarin alle verhalen van De boze heks gebundeld zijn

2

In Heksenweek maakt Elsie een liefdesdrank voor Sylfine Groenmantel, die stiekem verliefd is op Hank de houthaker. Welk(e) ingrediënt(en) stoppen Elsie en haar vriend Corbett de raaf niet in het drankje?

- A. Rozenregendruppels, Zeemeerminnendroom en Regenboogstof
- B. Allesgoedkruid, Liefdeshartjes en Maagdentrannen
- C. Maandruppels, Zeemeerminnenadem en Drakentrannen
- D. Een zakdoek vol snot

4

Dana leert Laura ook allerlei spreken. Welke van onderstaande uitroepen is GEEN heksenspreuk?

- A. Godin! – uitroep als je heel blij bent of juist heel erg schrikt. 'Godin, wat is er aan de hand!'
- B. Blessed be – gelukswens, bijvoorbeeld ter afsluiting van een heksenkring
- C. Mehercle! – een heksenvloek als je boos bent
- D. So mote it be – afsluiting van een spreuk

6

Waar maakt Addie, de hoofdpersoon uit Een soort vonk, zich sterk voor?

- A. De erkenning van de (vermeende) heksen uit haar dorp en wat hen is aangedaan
- B. Het oprichten van een heksenschool
- C. Het ongedaan maken van een ban op heksenboeken in de plaatselijke bibliotheek
- D. Het recht om te mogen toveren

7

De hoofdpersoon uit Heksenkind van Monica Furlong wordt Leana genoemd – een afkorting van haar bijnaam 'Leanaibh Glic', wat zoiets als 'wijs kind' betekent. Wat is Leana's echte naam?

- A. Morag
- B. Mairi
- C. Ninnoc
- D. Dat weet je als lezer niet

5

De bekendste heks is natuurlijk De boze heks van Hanna Kraan – misschien ken je haar nog wel van toen je klein was. Wat is haar favoriete uitspraak?

- A. Hihahaeks!
- B. Aiaiai!
- C. Oeioeioei!
- D. Titatovenaar!

Meester van de zwarte molen

Otfried Preussler

Het was de avond van Goede Vrijdag. Een vaal maantje bescheen het Koselmoeras. In hun verblijf zaten de knechten bij elkaar; Krabat lag moe op zijn brits en wilde slapen. Ook op Goede Vrijdag hadden ze moeten werken. Fijn, nu was het eindelijk avond, nu kon hij uitrusten...

Plotseling hoorde hij zijn naam roepen. Het klonk net als in zijn droom, toen, in de smederij van Petershain – maar nu was die hese stem die uit de lucht leek te komen hem bekend.

Hij ging rechtop zitten en luisterde. Voor de tweede keer hoorde hij: 'Krabat!' Hij greep zijn kleren en kleepte zich aan. Toen hij net klaar was riep de molenaar hem voor de derde keer.

Krabat haastte zich op de tast naar de zolderdeur en deed hem open. Er kwam licht van beneden, hij hoorde stemmen op de begane grond en ook geklos van klompen. Een vreemde onrust maakte zich van hem meester, hij aarzelde en hield zijn adem in – maar toen vermande hij zich en rende met drie treden tegelijk naar beneden.

Aan het eind van de gang stonden de elf leerjongens bij elkaar. De deur naar de zwarte kamer stond open en achter de tafel zat de molenaar. Net als bij Krabats eerste komst lag weer het dikke, in leer gebonden boek voor hem, en stond de brandende rode kaars op het doodshoofd. Deze keer zag de molenaar niet zo lijkbalek. Dat was in de tussentijd overgegaan.

'Krabat, kom hier.'

De jongen ging naar de drempel van de zwarte kamer. Hij was nu niet meer moe, zijn hoofd was helder en zijn hart klopte rustig.

De molenaar bekeek hem een tijdje; toen hief hij zijn linkerhand op en wendde zich tot de knechten in de gang.

'Hup, op de stang!'

Krassend en klapwiekend vlogen elf raven langs Krabat door de deur naar binnen. Toen hij rondkeek, waren de jongens verdwenen. De raven streken neer op een stang in de linkerhoek van de kamer en keken naar hem. De molenaar stond op; zijn schaduw viel over Krabat.

'Je bent nu drie maanden hier op de molen,

Krabat,' zei hij. 'Je proeftijd is om, je bent nu geen gewone leerjongen meer – voortaan ben je mijn leerling.'

Hij ging naar hem toe en raakte met zijn linkerhand zijn linkerschouder aan. Krabat rilde, hij voelde zich ineenschrompelen, zijn lichaam werd steeds kleiner, ravenveren begonnen aan hem te groeien, hij kreeg een snavel en klauwen. Daar zat hij, op de drempel, aan de voeten van de molenaar, en hij durfde niet op te zien. De molenaar keek een tijdje naar hem. Toen klapte hij in de handen en riep: 'Hup!' Krabat, de raaf Krabat, breidde gehoorzaam zijn vleugels uit en verhief zich om te vliegen. Onhandig fladderend doorkruiste hij de kamer, vloog om de tafel en raakte bijna het boek en het doodshoofd. Toen streek hij neer naast de andere raven en klampte zich vast aan de stang.

Nu richtte de molenaar zich tot hem: 'Je dient te weten, Krabat, dat je hier op een school voor zwarte kunst bent. We leren hier geen lezen, schrijven en rekenen, maar de Kunst aller kunsten. Dit boek dat aan de ketting voor mij op tafel ligt, is de Koraktor, de Hellemacht. Het heeft zwarte bladzijden, zoals je ziet, en de letters zijn wit. Het bevat alle toverspreuken ter wereld. Ik alleen ben bevoegd die te lezen, want ik ben de Meester. Jullie, de anderen en jij, mogen dat niet, onthoud dat goed! En probeer me niet te bedriegen, want dat zou je duur te staan komen! Begrepen, Krabat?'

'Begrepen,' kraste de jongen, hoogst verbaasd dat hij kon praten. Zijn stem klonk weliswaar hees, maar toch duidelijk. Bovendien kostte het hem niet de geringste moeite.

Krabat had wel eens eerder horen fluisteren over scholen voor zwarte kunst; er werd gezegd dat er in het gebied van Lausitz een aantal van was, maar hij had altijd gedacht dat het maar bakerpraatjes waren zoals vrouwen die elkaar vertellen onder het weven of als ze donsveren uitplukken.

Maar nu was hij dus inderdaad op zo'n school terechtgekomen; en al moest de school dan voor een molen doorgaan, er was blijkbaar toch wel het een en ander over uitgelekt in de omtrek. Men wist dat hier vreemde dingen gebeurden, want wat

anders zou de mensen uit de buurt weghouden van de molen aan het Koselmoeras? Tijd om hier langer bij stil te staan kreeg hij niet.

De meester had weer achter de tafel plaatsgenomen en begon een stuk uit de Koraktor voor te lezen. Hij las langzaam en zangerig, waarbij hij stijf vanuit de heupen naar voren en naar achteren wiegde:

'Dit is de wijze om een bron te doen opdrogen zodat hij van de ene dag op de andere geen water meer geeft,' las hij. 'Men neme ten eerste: vier op de kachel gedroogde stukken berkenhout van drie-een-halve span, ruim een duim dikte en aan de onderkant voorzien van een driehoekige punt. Ten tweede verstoppe men de bron des nachts tussen twaalf en één uur met genoemde houtjes, door deze, elk op zeven voet van het midden der bron, in de grond te steken, elk in een andere windrichting, beginnend in het noorden en eindigend in het westen. Ten derde lope men, na dit alles zwijgend te hebben volbracht, driemaal om de bron heen en men spreke daarbij de woorden die hier geschreven staan'; en toen volgde de toverspreuk, voorgelezen door de meester. Het was een reeks onverstaanbare woorden, zeer welluidend, maar met een donkere, onheilspellende ondertoon die de jongen nog lang in de oren bleef klinken – zelfs nog toen de meester na een korte pauze weer van voren af aan begon.

'Dit is de wijze om een bron te doen opdrogen...'

Driemaal las hij de tekst en de toverformule, steeds op dezelfde zangerige toon, waarbij hij zijn heupen naar voren en naar achteren wiegde.

Na de derde maal sloot hij het boek. Een tijdlang zweeg hij; toen wendde hij zich met zijn gewone stem tot de raven: 'Ik heb jullie een nieuw onderdeel van de Zwarte Kunst geleerd. Laat maar eens horen wat jullie ervan hebben onthouden. Jij daar – begin maar!'

Hij wees een van de raven aan om de tekst en de toverformule op te zeggen.

'Dit is de wijze om een bron te doen opdrogen... zodat hij van de ene dag op de andere... geen water meer geeft...'

De ene raaf na de andere kreeg een beurt. Hoewel de meester geen namen noemde, herkende Krabat hen toch aan hun manier van spreken. Tonda weloverwogen, zelfs als raaf; Kito onder nauwelijks verholten gemopper, en Andrusch was al even vlot van de snavel als van de tongriem gesneden. Juro kwam moeilijk uit zijn woorden en bleef vaak steken – kortom, er was er niet één in de hele 'zwerm' die Krabat niet dadelijk kon herkennen.

'Dit is de wijze om een bron te doen opdrogen...'

Steeds opnieuw klonk zo de tekst uit de 'Regels van de Hel' en ook de toverspreuk; nu eens vlot, dan weer hikkend – een vierde keer, een vijfde, een elfde keer...

'En nu jij!' kwam de opdracht aan Krabat. Bevend begon hij te stamelen: 'Dit is de wijze... eh, de wijze om een bron... eh...'

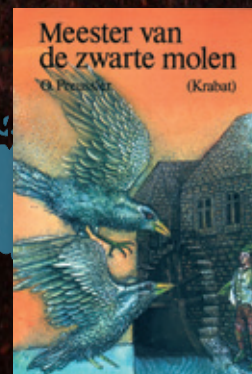
Hij stopte, want hij wist met de beste wil van de wereld niet meer hoe het verderging.

Zou de meester hem nu straffen?

Maar de meester bleef kalm. 'Let de volgende keer beter op de woorden dan op de stemmen,' zei hij. 'En voorts dien je nog te weten dat op een school als deze niemand tot leren gedwongen kan worden. Als je je probeert in te prenten wat ik uit de Koraktor voorlees, kun je er veel aan hebben – doe je het niet, dan berokken je alleen jezelf maar kwaad, bedenk dat.'

Daarmee besloot hij de les, de deur ging open en de raven vlogen weg. Op de gang werden ze weer mensen. Ook Krabat kreeg zijn eigen gestalte weer terug, al wist hij niet hoe of door wie.

Toen hij achter de andere jongens zijn weg naar de zolder terugtastte, voelde hij zich als na een verwarde droom.

Uit:
Meester van de zwarte molen
Otfried Preussler
Vertaald door W.I.C. Royer-Bicker
Ken je klassiekers
€ 16,99 | 224 pag.

AL
50 JAAR
BETOVEREND!

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's:

**Joep (10)
over Rover gezocht**

Udo Weigelt & Marieke Nelissen
€ 14,99 | 216 pag.

Rover gezocht gaat over Finn. Hij leeft op het eiland Ignazië, in het rijk van koning Ignaz. Naast het eiland ligt het gevaarlijke Noordrijk. Op het eiland leidt iedereen een rustig bestaan, maar daar is niet iedereen blij mee. Wachtmeester Ravenhorst is zelfs ziek geworden doordat hij niks te doen heeft. Er is geen rover waar hij achteraan kan.

In het Noordrijk gaat Finn op zoek naar rovers, want daar leven wel rovers. Tijdens zijn reis komt hij rovers tegen, maar die willen het goede pad kiezen en eerlijk werk doen. Komt Finn rovers tegen die wel rover willen blijven en met hem meegaan? Daarvoor moet je dit boek lezen.

Ik vond het een leuk boek, omdat het een verrassend einde heeft. Het verhaal is spannend en tegelijk ook grappig. Ik vond de tekeningen goed bij het boek passen, ze maken het verhaal echt compleet.

**Manuel (11)
over Triomf van de verschroeide aarde**

Thea Beckman
€ 17,99 | 432 pag.

Frankrijk rond 1360

Matthis Cuvelier is de jongste trouvère van Frankrijk. Als trouvère reist hij veel met zijn pleegouders Berton de Fleur en Marie-Claire. Dan wordt het winter en sluit hij zich aan als klerk, heraut en trouvère bij de ongeletterde held van Bretagne, Bertrand du Guesclin. Bertrand du Guesclin is altijd bezig om Bretagne tegen plundercompagnieën en Engelse invasies te beschermen. Op een dag wordt Matthis door Bertrand naar Parijs gestuurd om geld voor hem te gaan halen bij de prins van Frankrijk, Charles V. Eenmaal in Parijs aangekomen belandt Matthis midden in een revolutie, waar hij een soms levensgevaarlijke dubbelrol moet spelen...

Ik vind dit een spannend en avontuurlijk boek. Je leert veel over hoe Frankrijk er toen uitzag. Dit is deel twee van een trilogie. De andere delen zijn ook echte aanraders. Eén waarschuwing: als je eenmaal begint, houd je niet meer op met lezen!

**Sven (11)
over Noorse mythen**

Kevin Crossley-Holland & Jeffrey Alan Love
€ 24,99 | 238 pag.

Het boek *Noorse mythen* is een fantastisch boek over de Noorse mythologie. Voordat ik dit boek las, wist ik daar nog niet zoveel van. Het gaat over goden, reuzen en dwergen en waar ze leven. Het zijn allemaal verschillende verhalen, meestal met een reus en een god erin. Ik vond het boek leuk omdat het heel spannend is en er veel fantasie in zit. En omdat het verschillende verhalen zijn.

Het verhaal *Drie griezelige kinderen* vond ik het leukst, omdat het over Loki gaat en erg grappig is. Ik vind Loki het leukst. Hij is het grappigst en hij doet dingen die niet mogen. De tekeningen zijn heel erg mooi. Ik heb het boek al vier keer gelezen.

**Eva (9)
over Gevonden**

Cees van den Berg
€ 14,99 | 164 pag.

Toen ik door de boekwinkel liep om een boek uit te zoeken, vond ik de titel en het plaatje op de voorkant heel interessant. Ik dacht: huh? Een gevonden meneer?! Op die dag kreeg ik een ander boek, maar even later won ik *Gevonden* met het goede antwoord op de woordzoeker in de *STACH*.

Ik vind het boek erg leuk, maar ook een beetje raar. Je blijft lezen, het is moeilijk om te stoppen, want je wilt weten hoe het verhaal verder gaat.

Ik vond het heel grappig dat de hoofdpersoon Frietje genoemd wordt in plaats van Frida, wat haar echte naam is. Ik vind het fijn dat er niet zoveel plaatjes in het boek staan, want nu heb ik in mijn verbeelding bedacht hoe alles eruitziet.

Ik ga dit boek sowieso nog wel een keer lezen, en nog een keer...

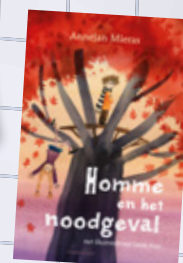
**Ynze (9)
over De jongen die van draken droomde**

Andy Shepherd & Sara Ogilvie
€ 14,99 | 288 pag.

Ik heb het boek *De jongen die van draken droomde* gekozen, omdat de kaft mij aansprak vanwege de groene kleur en omdat je op het plaatje al ziet dat er een vriendschap is tussen een jongen (dat is de hoofdpersoon) en een draak. Als je door het boek bladert en je naar de titels van de hoofdstukken kijkt, maakt je dat ook meteen nieuwsgierig.

Ik had deel één van deze serie al gelezen en ik kwam er later achter dat dit deel vier is. Dat is niet heel erg, maar mijn tip zou toch zijn om het op volgorde te lezen. Het gaat over Tomas, dat is een jongen die een grootvader heeft met een drakenfruitboom. Hieraan groeien vruchten waar echte draakjes uitkomen die uiteindelijk allemaal wegvliegen. Maar in dit boek wordt er een draakje (Zwier) geboren dat niet wegvliegt met de anderen. Overal waar Zwier verschijnt, veroorzaakt hij chaos. En dan komt er ook nog eens een nieuw meisje in de klas dat zegt dat ze een drakenexpert is. Ik zou hem echt aanraden als je van grappige en een beetje spannende boeken houdt.

RECENSIES

**Foske (9)
over Homme en het noodgeval**

Annejan Mieras
Met ijzerdieren van Linde Faas
€ 14,99 | 196 pag.

Homme is een jongen die ijzerdieren maakt. Hij heeft een mooie kamer en is heel gelukkig. Maar op een dag wordt zijn leven ruw verpest. Pien, die rare meid uit zijn klas, komt een paar nachtjes logeren. Op zijn kamer! Homme heeft het er maar moeilijk mee. Die meid kan echt niks! Niks? Of toch wel? En heeft zij ook geen lastige tijd?

Ik vond het leuk omdat je gewoon even in de gedachten van Homme kunt stappen. Ik vond het leuk dat Pien gedichten schreef, omdat ik dat zelf ook doe! Achterin staat informatie over Pien, dat vind ik interessant omdat je dan weet waar het boek op gebaseerd is.

Ik raad het je aan om te lezen. Probeer zelf ook eens een ijzerdier te maken! Misschien ga je het net zo leuk vinden als Homme. Veel plezier!

Wil jij ook je favoriete boek recenseren? Stuur dan een mailtje naar stach@lemniscat.nl en wie weet staat jouw stuk in de volgende *STACH*. Schrijvers (< 14 jaar) van recensies die geplaatst worden ontvangen een boek als dank!

JE EET AF EN TOE SPINNEN IN JE SLAAP

FOUT!

Het is moeilijk te achterhalen waar dit 'feit' precies vandaan komt, maar het is absoluut, volkomen, zeker onwaar.

Spinnen hebben geen enkele reden om in de buurt van je bed te komen. Ze brengen hun tijd door met geduldig wachten tot ze een prooi vinden, dus ze hangen rond in de hoek van een kamer of bij een raam, waar de insecten die ze graag eten – zoals vliegen, motten en muggen – kunnen opduiken.

Als een spin zich al per ongeluk in de buurt van je mond bevindt, is dat voor hem een afschuwelijke plek. Dat komt door de manier waarop spinnen hun omgeving waarnemen.

Hun belangrijkste zintuig is de tastzin. Met gevoelige bekerharen op hun poten – die werken als de snorharen van een hond of kat – voelen ze in de lucht of ze de zoemende trillingen van vleugels kunnen opvangen.

Dus de buurt van iemands mond – met adem die daar 20 keer per minuut in- en uitvliegt, op een bed dat trilt van gesnurk, gesnotter en af en toe een boer – is een zeer verwarrende en angstaanjagende plek voor een spin.

Uit:
Alles wat je weet over kriebelbeestjes is... FOUT!
Dr. Nick Crumpton & Gavin Scott
Vertaald door Steven Blaas
Word een kriebelbeestjesexpert
€ 14,99 | 64 pag.

Dat wil niet zeggen dat er geen mensen zijn die *expres* kriebelbeestjes eten...

Ongeveer een kwart van alle mensen eet al duizenden jaren insecten. De enige plekken waar het niet erg populair is, zijn Europa en Noord-Amerika!

Larven van de **MEELTOR** worden in veel landen in Zuidoost-Azië als een soort hartige hagelslag in allerlei gerechten gestrooid; zoute 'dikbillige' **BLADSNIJDERSMIEREN** zijn een popcorn-achtige delicatessen in Colombia, en **SPRINKHANEN** worden in Mexico gekookt en fijngestampd in tortilla's.

Het eten van *duurzaam* gekweekte insecten is een heel milieuvriendelijke manier om eiwitten binnen te krijgen. In tegenstelling tot traditionele boerderijdieren hebben insecten niet veel land nodig om te begrazen of veel water om te drinken, en ze produceren nauwelijks broeikasgassen. Bovendien bevat een hamburger gemaakt van krekels ongeveer evenveel eiwitten en calcium als een rundvleeshamburger, maar veel minder vet.

Hoewel je misschien geen spinnen eet in je slaap, kun je wel insecten eten als je wakker bent! Dit 'spinnenfeit' toont aan dat je niet alles moet geloven wat je op het internet leest – en zelfs niet wat sommige volwassenen je vertellen (zeker niet diegenen die bang zijn voor spinnen!).

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

Werken bij
de uitgeverij...

DE KELDERKONINGIN

Een boek maak je bij Lemniscaat niet alleen. Van redacteurs die het schrijven begeleiden tot vertegenwoordigers die ervoor zorgen dat de boeken in de boekhandel te koop zijn: achter de schrijvers en illustratoren staat een heel team. In dat team hebben alle mensen hun eigen taak. Maar wat doen ze nou precies? In dit STACH-nummer duiken we de kelder van Lemniscaat in, waar een heel belangrijke collega zit: Jacqueline!

Hoi Jacqueline! Officieel heb je de functie van 'medewerker postkamer', maar dat klinkt zo saai. Daarom hebben we je nu omgedoopt tot 'de kelderkoningin'. Wie Lemniscaat bezoekt en de trap af loopt, komt in jouw domein terecht. We zouden jou ook wel 'de schatbewaarder' kunnen noemen. Jij werkt midden tussen onze schatten: om je heen staan alle boeken die wij uitgeven en hebben uitgegeven, want je beheert ook het archief. Werken in de kelder klinkt saai, maar dat is niet. Jij verveelt je nooit!

Dat klopt. Ik ben altijd wel ergens mee bezig: ik verstuur boeken naar recensenten (zoals de juniorrecensenten van STACH), ik zorg dat alle boeken op voorraad zijn, ik run onze twee webshops (eentje voor boekhandels en eentje voor lezers), ik verstuur posters en boekenleggers, ik houd bij wie er een manuscript heeft ingestuurd... en ik ruim héél veel op. [lacht]

Voor corona kwam, zorgde ik ook dat alle materialen klaarstonden voor evenementen, bijvoorbeeld de Uitmarkt, de Antwerpse boekenbeurs of de kinderboekenbeurs in Bologna in Italië.

Tijdens de coronaperiode zat je hier alleen, samen met Robin, die we in een eerder nummer van STACH interviewden. Dat was gek, hè? Ja, ik miste de collega's heel erg. Er loopt hier altijd wel iemand binnen. Tijdens corona was dat veel minder, behalve af en toe een muis of

een rat... En dan gingen we maar buiten eten met de Gruffalo-knuffels om het toch nog een beetje gezellig te maken. :-)

Wij misten jou nog meer, want wat je ook bent: ons luisterende oor! Wat vind je het leukst om te doen, Jacqueline?

Eigenlijk vind ik alles leuk. Het is echt een cadeautje om hier te mogen werken!

Een van de fijnste momenten is misschien wel als er nieuwe boeken binnenkomen en ik die op de post kan doen naar de auteurs en illustratoren. Ze hebben ze dan vaak nog niet in het echt gezien. Als de postbode dan de boeken brengt, sturen ze altijd zulke leuke reacties. Soms zelfs filmpjes van dat ze de pakjes openmaken!

En wat vind je het minst leuk om te doen?

Zorgen dat alles hier netjes blijft. Met al die boeken en promotiematerialen staan hier zoveel dozen... Het loopt hier gauw vol en dan wordt het een rommeltje.

Wat zou je kinderen aanraden die later ook bij een uitgeverij willen werken?

Als je bij de postkamer aan de slag wilt, is het belangrijk dat je goed overzicht kunt bewaren. Er is

zoveel om bij te houden! Vaak krijg je veel vragen tegelijk, van verschillende mensen, en dan moet je natuurlijk niet gek worden als iedereen tegelijk iets van je wil. Het kan hier wel eens een kippenhok zijn, maar dat is alleen maar gezellig!

Om je daarvoor te bereiden, kun je bijvoorbeeld een tijdje in een boekhandel werken. Dan leer je goed met mensen omgaan en weet je meteen of het iets voor je is. Dat heb ik zelf ook gedaan: ik heb hiervoor jarenlang bij de Bruna gewerkt.

Welk boek heeft een bijzonder plekje in je hart?

Een boek waarvan ik echt blij word, is *Help! Een verrassing!* van Miriam Bos. Geweldig! Ik houd, net als August, ook niet van verrassingen. Als je chagrijnig bent en dat boek openslaat, dan word je vanzelf weer vrolijk. En die tekeningen!

De bijzondere beer van Tjibbe Veldkamp en Marijke ten Cate is ook een favoriet. Om het verhaal en de illustraties, en om de boodschap dat iedereen er mag zijn, wie je ook bent en hoe je er ook uit ziet.

O ja – ik moet wel zorgen dat alle boeken op voorraad zijn als de auteurs en illustratoren hier binnenkort op de Lemniscaatborrel komen. Ik ga ze gauw bestellen!

Dan gaan we je niet langer storen, Jacqueline.

Voor je het weet staan de mensen van de post weer voor de deur om al die pakketjes met boeken op te halen... Veel succes en dank je wel!

DE GEEST VAN HET BESIENDERSHUIS

MARLOES MORSHUIS

De eeuwen hebben duizenden draden spinrag door het haar van de vrouwen geweven. Hun linnen jurken grijs gekleurd en tot rafels getrokken. In de ogen van de vrouwen weerspiegelt de geschiedenis. Vanachter de ramen van het oude huis kijken ze naar de stad. Dag na dag. Jaar na jaar. Eeuw na eeuw.

Zij zien alles, maar steeds minder mensen zien hen. Zullen ze op een dag helemaal onzichtbaar zijn? Misschien. Het maakt niet uit, want ze zullen nooit verdwijnen. Wie eenmaal is verdwaald in dit huis, zal het nooit meer verlaten.

Gelukkig zijn de vrouwen niet alleen. In het Besiendershuis is nooit iemand alleen.

De verhalen over het Besiendershuis waren bijna net zo oud als het huis zelf. 's Avonds bij de kachel vertelden de mensen elkaar hoe de luiken klapperden toen het wind stil was. Over grijze schimmen achter de ramen en over schele Gradus, die zwoer dat hij in een wervelstorm van zwarte nevel de rivier was ingesleurd toen hij tegen de zijmuur van het huis waterde. Niemand geloofde hem, tot hij zijn hemd uittrok en de zwarte vlekken op zijn huid liet zien. Gradus was nooit meer de oude geworden. De rest van zijn leven durfde hij niet meer door de Steenstraat te lopen en nog geen jaar later verdronk hij alsnog in de Waal.

Spot niet met dat huis, zeiden de mensen tegen hun kinderen. Dan pakt de Geest van het Besiendershuis je en sluit je voor eeuwig op. Ga maar eens luisteren als de stad slaapt, dan hoor je de kinderen jammeren die eigenwijs waren. Ze vertelden over de elfjarige Tonny, die spoorloos was verdwenen nadat hij stenen naar het huis had gegooid. Zijn moeder had hem een paar weken later horen huilen bij de kelderramen, maar in de kelder alleen spinnen en ratten gevonden. Ze had met haar nagels de muren opengekrabd, tot ze

werd opgesloten in een gekkenhuis. Van de kleine Tonny was nooit meer een spoor gevonden.

Ieder kind in Nijmegen kon de waarschuwingen dromen. Behandel dat huis met respect. Ga nooit naar binnen als iemand zegt dat dat niet mag. Wie het ook is, een schepen, zwerfkind of dronkeman. Zet geen stap over de drempel. Geen stap!

De eeuwen verstreken. Winter na winter vroomde de Waal dicht en ontdooide weer. Bommen vielen, kanonnen bulderden en zwegen, Nijmegen hilde en droogde haar tranen. Er werd gewerkt, gevochten, gebouwd, gesloopt, gedanst en gelachen.

Het huis bleef, maar de verhalen verdwenen. De winters werden minder koud, de nachten minder stil en donker. Er was minder tijd om verhalen vertellen én er waren steeds minder kinderen die zin hadden om ernaar te luisteren.

De mensen snapten nu ook veel beter dan vroeger hoe de wereld in elkaar zat. Als iemand vertelde over schimmen achter de ramen van het Besiendershuis, moesten ze lachen. Wie spoken zag in een beetje riviermist, had niets te zoeken in de benedenstad. En die vreemde geluiden? Een huis dat zo oud is, moet zijn stramme botten wel eens strekken. Logisch dat het piept en kraakt.

Maar verhalen zijn net paddenstoelen. Soms lijken ze verdwenen, maar onder de grond woekeren ze altijd door. En op herfstige dagen, als de nevels in de straten hangen en het donker het licht verjaagt, kunnen ze zomaar weer opduiken...

'Het is echt waar, ik zweer het!' Kleine Saar gooit kiezelsteentjes in de Waal. Zoals zoveel avonden hangen ze met z'n zessen op de Waalkade. En zoals altijd geloven ze haar niet. Gekke Saar, die altijd

dingen ziet die er niet zijn. Die alleen mee mag met de groep omdat haar broer Dex op haar moet letten.

'Drie vrouwen in witte jurken. Achter de ramen bij het Besiendershuis.' Mette slurpt luidruchtig uit haar blikje cola. 'En steeds als ik daarlangs loop, zijn ze toevallig niet thuis.'

'Ze zijn heel vreemd...' fluistert Saar. 'Ze hebben wilde bossen haar, hun jurken zijn gescheurd. En ze kijken alsof ze de hele tijd huilen. Soms bonken ze op het raam, alsof ze het huis uit willen...'

'Ik krijg wel altijd koude rillingen als ik door de Steenstraat loop,' zegt Caya. 'Serieus. Alsof daar altijd schaduw is. Ook als de zon dwars de straat in schijnt.'

'De zwarte wolk!' roept Sami. 'Die heb ik al een paar keer gezien. Helemaal helder, overal sterren... maar precies boven dat huis hing een wolk.'

Mette lacht honend. Ze knijpt haar blikje samen en gooit het dan in de rivier. Niemand zegt er iets van. 'Ben ik soms de enige normale hier? Hebben jullie nog meer spookverhalen?'

'Nou...' zegt Mats. 'Ik wilde het niet zeggen, maar ik heb laatst iemand horen janken daar. Ik dacht dat het een kat was, maar nu...'

'Misschien moeten we de politie bellen,' zegt Caya. 'Wie weet wat er in dat huis gebeurt.'

'Niets. Jullie doen hysterisch. Maar stel dat jullie toch gelijk hebben...' Mette houdt haar telefoon omhoog. 'Dan hebben we bewijs nodig, anders gelooft de politie ons nooit. Stel je voor dat we die

vrouwen kunnen filmen... Ik zeg maar één woord, en het heeft vijf letters. V-I-R-A-L...' Haar ogen beginnen te glimmen.

'Je wilt toch niet inbreken?' vraagt kleine Saar. 'Dat mag niet!'

'Dit is geen inbreken. Dit is een goede daad. Misschien eten die vrouwen wel kleine meisjes als ontbijt. Mats had toch gehuil gehoord?'

'Ze zien er niet gevaarlijk uit. Meer verdrietig.'

Mette trekt een pakje zakdoekjes uit haar jas. 'Boehoe. Dan nemen we deze mee om hun tranen te drogen. We gaan dat Besiendershuis in, kleine. Vannacht.'

De drie vrouwen zien hoe de kinderen om het huis cirkelen. Hoe ze rammelen aan de luiken, voelen aan de deur. Drie jongens, drie meisjes tellen ze. Blond, donker, groot, klein.

'Niet doen, kinderen,' lispelen de vrouwen. Ze schudden hun hoofden zo hard dat het stof uit hun haren wolkt. Ze wijzen. Achter jullie...! Maar de kinderen kijken niet achterom. Ze zien het meisje niet dat bewegingsloos achter hen staat. Haar ogen lichten bleek op in het maanlicht, de slierten wier in haar haar glanzen. De kinderen giechelen zo hard dat ze het grommen niet horen dat opstijgt uit de rivier. Ze zijn zo opgewonden dat ze de kou niet voelen van de zwarte schaduw die langzaam in hun richting kruipt. De vrouwen bonken op de ramen. 'Ga terug, kinderen, ga terug...'

Uit:
De Geest van het Besiendershuis
Marloes Morshuis
**Wie eenmaal is verdwaald
in dit huis...**
€ 14,99 | 128 pag.
verschijnt in oktober 2022

Uit:
Superdierenkrachten
Dr. Nick Crumpton & Viola Wang
Vertaald door Steven Blaas
De grootste successen van de evolutie
€ 14,99 | 64 pag.
verschijnt in oktober 2022

Bloeddrinken

Nectar vind je overal waar bloemen zijn, maar overal waar dieren zijn, is een andere vloeistof aanwezig, vol goede voedingsstoffen... bloed.

Bloeddrinken (of **HEMATOFAGIE**, om het dure woord te gebruiken) is een slimme manier om jezelf te voeden, want zolang het dier dat jou te eten geeft in leven blijft, levert het een eindeloze voorraad mineralen en eiwitten die rechtstreeks je maag in worden gepompt. Geen gedoe met kauwen! Maar er zijn wel een paar belangrijke eisen waaraan dieren moeten voldoen om bloed te kunnen drinken.

De eerste is een buitengewoon scherpe bek om ofwel in de huid van een dier te graven, ofwel een stuk huid weg te bijten om bij het bloed eronder te komen. Dat ligt voor de hand. Maar de andere voorwaarde is veel ingewikkelder en het is verbazingwekkend dat het zo vaak in verschillende diersoorten is geëvolueerd: een cocktail van chemicaliën (meestal in het speeksel van het dier) die de omgeving van een wond verdoven (zodat het dier waarvan het bloed wordt gedronken het nauwelijks merkt), en die voorkomen dat het bloed gaat stollen. Normaal gesproken klontert bloed in een wond om te voorkomen dat het naar buiten stroomt, maar dankzij deze speciale chemicaliën kunnen vampiersoorten zich tegoed doen aan een stroom heerlijk, vloeibaar bloed tot ze hun buik vol hebben.

De **vampiergrondvinken** op de Galapagoseilanden eten meestal een tamelijk gewoon dieet van vruchten en zaden, maar als het voedsel schaars is, worden ze vampieren! Door te pikken aan de poten en veren van bepaalde vogels, sula's, kunnen ze een voedzame maaltijd stelen. Hoewel het best pijn zal doen, lijken de sula's het niet zo erg te vinden dat vampiergrondvinken aan ze knabbelen – het is te vergelijken met wanneer jij en ik last hebben van muggen. Ze vliegen wel weg als ze te veel worden gepikt. ↓

Na de ontdekking van de heerlijkheid die bloed is, veranderden de monddelen van de **Calyptra**-vlinder op een bepaald moment in de geschiedenis van een zachte, zuigende proboscis waarmee ze nectar opslurpten in een taaie, holle, scherpe naald die ze in de huid van zoogdieren konden steken. Tegenwoordig drinken **Calyptra**-mannetjes bloed, terwijl de vrouwtjes hun monddelen nog steeds gebruiken om nectar en sap uit vruchten te drinken.

Sommige bloedzuigers zuigen niet echt bloed. **Vampiervleermuizen** gebruiken hun scherpe voortanden om kleine stukjes huid van grote zoogdieren weg te snijden en likken het bloed dat verschijnt op met hun tong.

De bekendste insecten die bloed drinken zijn de duizenden soorten **muggen**. Maar alleen de vrouwtjes doen dat: zij gebruiken de stoffen uit het bloed om hun eitjes te vormen. ↓

→ Hoewel **bloedzuigers** (een soort wormen) zacht en rubberig zijn, hebben ze een zeer scherpe bek, waarmee ze zich perfect in de huid van grotere dieren kunnen graven. Met een krachtige zuignap houden ze zich met hun zware, met bloed gevulde lijf stevig vast aan hun prooi.

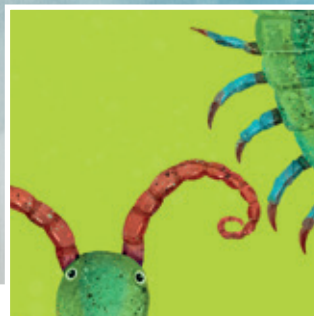
BOEKZOEKER...

WEET JIJ HET JUISTE BOEK TE VINDEN?

Hoe belangrijk de cover of het omslag van een boek is, weten onze jeugdrecensenten maar al te goed. Lees bijvoorbeeld de recensie van Ynze op p. 44 maar! Ben jij net zo'n goede beeldkijker? Ga dan op zoek in dit nummer van *STACH* naar welke boeken hieronder afgebeeld staan en vul het antwoord in op de stippellijntjes... Spot jij ze allemaal?

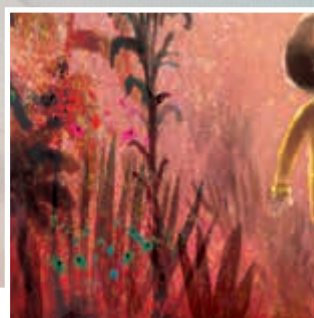
1

2

3

4

5

6

De antwoorden: 1. De geheime tuin, 2. Alles wat je weet over kriebelbeestjes is... FOUT!, 3. Erebos, 4. Soms als ik een vinder zie, 5. Prutje, 6. Een wereld vol planten

EEN BUNDEL VOL NEDERLANDS KINDERBOEKENTALENT

MARCO KUNST

Voorbij de zee

Voorbij de zee daar ligt een strand
van heel fijn warm zacht schelpenzand.
Dat strand is oogverblindend wit,
geen zonnebader die er zit,
want niemand is er ooit geweest,
behalve jij die dit nu leest.

Als je wilt, grenst het aan duinen,
bossen, bomen, ijle kruinen.
Het enige wat je verder ziet,
zijn grote meeuwen. Misschien ook niet.
Wie weet zie jij er paarden rennen,
zeerovers de kust verkennen,

spelen kinderen in het zand
of likt de zee er aan het land.
Spoelen vreemde dieren aan,
zie je er kamelen staan...
Wat je verzint dat vind je daar,
misschien niet echt, maar toch wel waar.

Het strand dat ik hier voor me zie,
is dat van de fantasie.
Het strand waar alles mogelijk is:
sprekende schelpen, zingende vis.
Eeuwenoude piratenschatten,
een krijsend koor van zwervkatten.

Dus doe nu ook je ogen dicht,
denk aan het strand van dit gedicht.
Zoals jij wilt richt je het in,
plaats jezelf er middenin.
En geniet voor onbepaalde duur
van je eigen avontuur.

Uit:
*Het Grote Niet Te Vermijden
Verhalenboek*
**Een bundel vol Nederlands
kinderboekentalent**
€ 9,99 | 354 pag.
verschijnt in september 2022

Nieuwsgierig
naar dit boek?
Scan de QR-code
voor meer infor-
matie en extra's:

CAROLIEN CETON & SERGEJ KRESO

IK HOOR ER NIET MEER BIJ

Op de envelop staat haar oude adres, in Leeuwarden. Waar ze al zowat een jaar niet meer woont. Haar vader heeft het doorgekrast en haar nieuwe adres eronder geschreven. Amina scheurt de envelop open. Er zit alleen een foto in.

Niet zomaar een foto. Dé foto. Amina's adem stukt. Ze kijkt nog eens in de envelop, voelt erin met haar vingers. Hij blijft leeg: geen brief, geen boodschap, niks. Iemand heeft hun foto gevonden! Maar wie? Ze houdt hem vlak voor haar gezicht, knijpt haar ogen tot spleetjes.

Ze staan er allemaal op. Vijf paar glinsterende ogen, vijf lachende gezichten. Op de achtergrond de holle boom waar Sam een keer uit was gevallen, hij brak zijn arm en moest in het gips. Toen dat eraf was, schilderde hij een groot kruis op de boom om zijn toekomstige zelf te waarschuwen: niet meer in klimmen.

Zelf staat ze in het midden, één arm voor zich uitgestrekt om de foto te maken. Haar vrije arm heeft ze om het meisje naast haar heen geslagen. Leila, haar beste vriendin.

Amina voelt een steek in haar maag. Het kan niet missen. Dit is de foto die ze samen hebben begraven. En die ze nooit meer op zouden graven. Ze laat zich op bed vallen en slaat haar handen voor haar gezicht.

Ze staan met z'n vijven bij de holle boom: Sam, Wahid, Hawa, Leila en Amina zelf. Met vorken en lepels hebben ze een gat gegraven, midden in de boom, tussen de wortels. De geheime kist staat tussen hun voeten op de grond. Amina heeft een sneeuwbol in haar hand, ze schudt hem heen en weer. In de plastic bol dwarrelen witte vlokjes wild alle kanten op. De foto in het midden van de bol verdwijnt bijna uit zicht.

'Laat 's zien?' Met ontzag kijkt Hawa naar de mini-sneeuwstorm in haar hand.

'Vind je hem mooi?'

'Prachtig!' Ze zucht ervan. 'Ga je die in de kist doen?'

Amina knikt. 'Dit is wat ik nooit wil vergeten. Jullie niet. Wij samen niet.' Ze legt de bol voorzichtig in het kistje, naast de andere spullen.

Leila is als laatste aan de beurt. Ze haalt een hemelsblauw doosje uit haar zak, met glinsterende stof bekleed.

'Ook al zo mooi', fluistert Hawa.

Leila glimlacht. 'Sjiek, hè? Van mijn vader geweest.' Ze klapt het open. Boven op een glanzend kussentje ligt een gelukspoppetje. 'Die heeft altijd boven mijn bed gehangen.'

Sam wijst. 'En wat staat daar?' In de deksel van het doosje staat een inscriptie.

Leila haalt haar schouders op. 'Weet ik veel. Pa wil dat ik Arabisch ga leren, maar man. Echt geen zin in.'

'Maar daar staat 2003.'

'Ja, dat jaartal kan ik ook wel lezen, dat kan toch iedereen! Stomkop.'

'Stomkop? Jij noemt mij een stomkop?' Sam grijpt naar zijn hart en laat zich kreunend op de grond vallen, alsof hij ter plekke een hartaanval krijgt. 'Ach en wee! In mij schuilt een groot denker, maar mijn vrienden noemen me stom! Liever werd ik doorboord door kogels dan te moeten leven met die vernedering. Vaarwel wrede wereld!'

Amina rolt met haar ogen. 'Kun je even een eindje verderop doodgaan, Sam? Wij zijn hier met iets belangrijks bezig.' Ze haalt vijf papieren poppetjes uit haar zak. 'Deze wou ik er ook nog bij doen.'

Leila's ogen worden groot. 'Heb je die van de slinger gehaald?'

De slinger hangt bij hen in de klas, al zolang ze zich kunnen herinneren. Een enorme sliert poppetjes, elk met een eigen naam. Bij ieder kind dat nieuw in de klas komt, knipt de juf een poppetje uit en wordt de slinger weer een stukje langer.

Verontschuldigend haalt Amina haar schouders op. 'Ik vond dat het zo hoorde.' Ze legt hun poppetjes in de kist en duwt de deksel stevig dicht. Zij en Sam hebben het kistje zelf getimmerd in de houtwerkplaats. De deksel zit precies klem. Amina kruipt in de boom en laat de kist in het gat zakken. Daarna gooien ze er omstebeurt handenvol aarde op, tot er niets meer is te zien.

Leila steekt twee vingers op en spuugt op de grond. 'Deze schuilplaats is geheim. Wat in de kist zit ook. Onze geheimen liggen hier veilig, voor altijd. Nooit zal ik de kist weer opgraven of iemand erover vertellen. Dat beloof ik.'

Een voor een steken de anderen hun vingers op en zeggen ze haar bezwering na.

Sam sjouwt een enorme kei naar de boom en duwt hem door het gat naar binnen, boven op de aangestampte aarde. 'Zo! Die komt er nooit meer uit.' Hij haalt zijn neus op. 'We were here.'

Verdwaasd staart Amina naar de foto in haar hand. Ze weet nog precies hoe ze de bovenste hoeken rond knipte, zodat hij goed in de sneeuwbol zou passen. De kist is opgegraven. Iemand heeft hem gevonden, opengemaakt, en alles eruit gehaald. Wie kan ervan geweten hebben? Is de holle boom omgehakt, hebben ze

hem uitgegraven en toen per ongeluk de kist gevonden? Ze schudt haar hoofd. Natuurlijk niet. De kist is opgegraven door iemand die haar de foto heeft gestuurd. Iemand die haar kent dus. Ze duwt een vuist in haar maag, die weer begint te steken. Ze voelt zich misselijk. Het was een van hen.

Het is avond, eindelijk stil in huis. Het eten stond te laat op tafel en dat was Amina's schuld, had ze maar eerder boodschappen moeten doen. Haar moeder draait vanavond een extra dienst in het ziekenhuis, en dus moest Amina haar broertjes en zusje naar bed brengen. Allemaal. Nu ligt ze afgepeigerd op bed en scrollt afwezig door de berichten in de klassenapp. Profielkeuze, alsof dat haar wat kan schelen. Na school wil ze naar de dansacademie, maar dat mag toch niet.

Ze zucht. Zou Leila nog in haar telefoon zitten? In de zoekbalk tikt ze haar naam in, moeiteloos springen hun laatste appjes tevoorschijn. Al meer dan een jaar geleden, ziet Amina. In het begin zagen ze elkaar nog wel eens, en appten ze aan de lopende band. Dan had ze een dubbel lesuur niet op haar telefoon gekeken en had ze minstens dertig ongelezen berichten. Maar toen verhuisde Leila, en daarna weer, en daarna weer... Amina zou niet eens meer weten waar ze nu woont.

Amina legt haar telefoon naast het bed op de grond en draait zich om. Met wijdopen ogen staart ze naar de muur vlak voor haar gezicht. Iemand heeft de kist opgegraven. Maar wie?

Uit:
Ik hoor er niet meer bij
Carolien Ceton & Sergej Kreso
Waar is Leila gebleven?
€ 14,99 | 192 pag.
verschijnt in september 2022

Nieuwsgierig naar
dit boek? Scan de
QR-code voor meer
informatie en extra's:

Het winnende vervolgverhaal van Evien

Voor de vorige STACH schreef Arienne Bolt het begin van een kort verhaal over Max en spookje Nox, die samen een plan bedenken om Tyr de kwelgeest een lesje te leren. Hoe dat afloopt? Dat lees je nu in het winnende vervolg van **Evien Kuyper!** De hele klas van Evien deed mee aan de schrijfwedstrijd. Zij winnen een verrassingspakket! Gefeliciteerd, plusklas én juf Mandy van de Mariaschool uit Wieringen!

'Ja hoor, waarmee kan ik je helpen?'

'Tyr was op zijn lunch gaan zitten en had gezegd dat ik op zijn lunch ging zitten, maar dat was niet zo. De juf geloofde me niet. En toen dwong de juf mij ook nog om mijn lunch aan Tyr te geven. Daarom moet ik nablijven en zit ik hier... Ik denk dat juf Pluim mij vergeten is. Het wordt al helemaal donker in de school. Wat moet ik doen?' vraagt Max.

'Ik weet het niet. Je kunt naar huis gaan.'

'Dat kan, maar als de juf ontdekt dat ik naar huis ben gegaan, wordt ze echt superboos.'

'Dan moet je hier op school slapen. Je kunt in de voorraadkast slapen, daar slaap ik ook.'

'Oké, dat is goed.'

'Kom, dan gaan we naar de voorraadkast!' roept Nox.

Ze lopen naar de voorraadkast en doen de deur open. En ze zien discolampen, kussens, bedden en nog veel meer.

'Ik ben vandaag nog hier geweest,' zegt Max, 'en toen was alles nog normaal.'

'Ja, dat klopt, ik heb dit net klaargezet.'

'Wat gaan we doen?' vraagt Max.

Nox antwoordt meteen: 'Feesten natuurlijk.' 'Is goed, maar ik heb nog wél een vraagje: waar kom je vandaan?'

'Ik kom uit kasteel Duivenvoorde.'

'Waarom ben je daar weggegaan?'

'Omdat het er eng was en het er spookte.'

'Cooooool, hoelang woon je hier al?'

'Al drie jaar.'

Opeens horen ze juf Pluim luid zingend langsfietsen. Ze rennen naar de deur, maar het is te laat: de deur is al dicht.

Nox zegt: 'Je kunt een vieze lunch meenemen, zoals een broodje brandnetel of een broodje rozenwortels.'

'Dat is echt een goed idee. Maar ik ben hier, ik kan het niet maken.'

'Ik help je uit dit raam, dan maak je een vieze lunch en kom je terug.'

'Oké, let's go!'

Ze duwen Max door het raam. Gelukkig is het een groot raam en past hij erdoorheen. Onderweg ziet hij rozen en brandnetels staan: daar heeft hij geluk mee. Eenmaal thuis aangekomen hoort hij zijn papa en mama snurken. Hij maakt de lunch klaar en gaat snel weer terug naar het raam. Daar kruipt hij doorheen en laat zijn eten zien. Nox is trots op hem.

De volgende morgen eten ze bij de kantine van de school. Dan gaat de bel: ze mogen de klas in. Tijdens de lunch gaat Tyr weer op zijn lunch zitten en geeft Max de schuld. Hij moet zijn lunch inleveren, maar het is niet zo lekker...

De rest van de dag is Tyr's gezicht rood en heeft hij veel jeuk. Iedereen lacht hem uit en Max hoeft niet na te blijven. Max bedankt Nox, en in de laatste twee schooljaren zoekt hij hem altijd op als hij een moment alleen is op de wc of in de gang.

Van Tyr heeft Max nooit meer last.

Arienne Bolt: 'Bedankt voor alle mooie verhalen die ik heb mogen lezen! Al was de eerste inzender (ene Marloes) meteen gediskwalificeerd, want haar verhaal was te lang en Marloes is al 39. Bijna 40 zelfs. Te oud om mee te mogen doen... Gelukkig kreeg ik ook nog serieuze inzendingen en daaruit was het moeilijk kiezen. Wat ik belangrijk vond, was dat het spook niet hoefde te spoken. Hij zegt namelijk dat hij daar niet van houdt. Max en Nox moeten maar een andere list bedenken. En dat heeft volgens mij Evien Kuyper het best gedaan.'

Ik moest hard lachen om het verhaal van Evien. Humor in een verhaal is zo moeilijk en zo belangrijk. Een broodje brandnetel, briljant! Had ik dat maar bedacht. En een spook dat een soort slaapfeestje bouwt, compleet met discoballen? Daar was ik zeker nooit opgekomen. Op mijn website, www.ariennebolt.com, kun je de rest van mijn verhaal lezen. Dat lekker smerig is. Al ben ik zelf ook gediskwalificeerd, want het zijn meer woorden dan 500, en ik ben veel te oud om mee te doen...'

Heb jij niet gewonnen? Niet getreurd: we hebben al een nieuw verhaal voor je klaarstaan.

Maak het verhaal van Anna van Praag op de volgende pagina af (max. 500 woorden) en mail het **voor 15 november 2022** naar stach@lemniscat.nl onder vermelding van je naam, leeftijd en adres om mee te doen aan de schrijfprijsvraag. Niet alleen maak je zo kans op een boekenpakket, het beste verhaal wordt gepubliceerd in het volgende nummer van STACH. De wedstrijd is bedoeld voor kinderen tot en met 13 jaar.

Veel schrijfplezier!

Prijsvraag

Maak het verhaal af van...

ANNA VAN PRAAG

Op de vorige pagina lees je hoe je meedoet!

In iedereen schuilt een verhalenverteller. Laat je fantasie de vrije loop en maak het verhaal af dat Anna van Praag speciaal voor STACH schreef. Weet jij hoe het verdergaat met Mina en haar vondst?

Daar lag-ie. Een kleine, rode portemonnee.

Mina keek drie keer om zich heen voor ze bukte. De zon kaatste op de straat en steeg weer op langs de hoge muren van de kantoorpanden, bijna grijsig. Je kon de hitte aanraken, inademen, het schroeide in je keel. Natuurlijk was er nu niemand buiten.

De portemonnee was klein en rond en voelde verrassend koel. Voorzichtig deed Mina het ritsje open. Een sleutel. En geld. Langzaam trok ze de opgevouwen briefjes tevoorschijn. Amerikaanse dollars. Een briefje van tien en twee van twintig. Vijftig dollar! Zoveel geld had ze nog nooit bij elkaar gezien. Snel stopte ze het terug, rits dicht. Ze keek weer alle kanten op. Stond er iemand toe te kijken, was dit een grap? Of een test: hing er misschien ergens een camera? Zelfs de bushalte in de verte was verlaten.

Mina slikte, propte de portemonnee in haar zak en begon te lopen, steeds sneller. Vijftig dollar! Daarmee kon ze de medicijnen kopen voor haar grootmoeder. Wat nog meer? Een nieuwe omslagdoek voor haar moeder, een rode misschien, ze hield zo van die kleur. En voor zichzelf nieuwe oorbelletjes, van die mooie gouden, koekjes met amandel, rozenlimonade... Samen met haar vriendin Melissa kon ze een heel feest organiseren. Vijftig dollar!

Ineens bleef ze stokstijf staan. Iemand had deze portemonnee verloren en was nu vast in paniek. Kon zijn huis niet meer in, had dat geld heel lang gespaard. Mina haalde de portemonnee weer te-

voorschijn, zocht naar een briefje, een pasje met een naam erop. Niets. Alleen dat geld en die sleutel. Moest ze hem dan maar weer neerleggen waar ze hem had gevonden? Nee, onzin, dan nam iemand anders hem mee.

Het zweet plakte tegen haar hoofddoek. Wat zou haar vader doen in zo'n geval? Naar de politie? Ze waren daar samen heen geweest toen er bij de winkel was ingebroken. De nare lach op het gezicht van de politieman toen hij naar haar vader keek. 'De deur vergeten af te sluiten? Beetje dom hè, meneer? Nee, daar gaan wij geen werk van maken.'

Wat nou als zij die portemonnee zou brengen bij die agenten en er kwam niemand om hem op te halen? Dan lag dat geld bij de politie en die zou het natuurlijk zelf houden. Dan was die vijftig dollar bij haar en haar zieke grootmoeder beter op zijn plek. Mina voelde hoe ze begon te lachen bij het idee alleen al dat ze haar oma zou kunnen verrassen met de dure pillen en zalfjes. Eindelijk een nacht dat oma zou kunnen doorslapen zonder pijn, zonder hoest.

Ze rende ineens naar de bushalte. Hoe eerder ze haar oma kon helpen, hoe beter.

Maar terwijl ze de straat van de apotheek in liep, merkte ze hoe de portemonnee in haar zak zwaarder en zwaarder werd. Wat zei haar vader altijd? 'De vrucht van het geluk plukt men niet van de boom der onrechtvaardigheid.' Dit geld was niet van haar.

Wat moest ze doen?

WOORDZOEKER

KELDER
KONINGIN
BOEKENKAST
FLOREAGRAM
PLANTEN
WERELD
BERT
ZUURSTOF
ZON
INSECT
VERHALEN
BLADZIJDE
PAPIER
POST
PAKKET

MEESTER
MOLEN
KLASSIEKER
DUINEN
STRAND
ZEE
WIND
TUIN
LEIF
TROLLEN
MISSIE
LINDE
PIETER
VIKING
PRUTJE

HENS
ANANAS
MARGARETHA
FRIESLAND
FLADDERTAK
ARTHUR
RIDDER
LANCELOT
URSULA
EREBOS
VLINDER
MUZIEK
LIEDJE
KUNST
BLOOT

SCHATKIST
AARDE
OLIFANT
MISSELMOOR
VRIENDSCHAP
KLAS
EINSTEIN
INDIA
RECEPT
HEKSENKIND
NIJMEGEN
WAAL
GEEST
SUPERKRACHT

E	D	E	J	D	E	I	L	E	B	G	K	R	K	A	A	R	V	R
L	I	N	D	E	N	S	B	L	O	O	T	A	N	L	O	L	E	E
O	T	N	E	U	A	A	A	N	N	R	T	A	U	O	I	K	I	I
E	I	I	J	S	L	I	D	R	I	E	R	N	S	M	N	E	K	P
W	T	M	K	T	Z	N	N	T	E	A	R	L	D	I	R	E	L	A
E	E	E	T	I	J	E	G	E	D	S	U	E	E	S	U	I	L	A
R	K	G	D	T	I	I	D	N	N	S	R	S	T	T	D	D	N	E
E	K	E	F	N	P	A	N	T	S	I	A	V	M	S	D	E	T	E
L	A	N	L	Z	L	I	R	I	H	L	K	S	O	B	E	R	E	T
D	P	M	O	F	O	D	M	I	J	K	C	D	N	L	E	R	E	N
F	S	T	R	E	B	N	M	A	R	G	A	R	E	T	H	A	M	O
R	C	L	E	I	F	I	I	K	N	A	E	R	N	S	F	O	R	E
I	H	P	A	H	C	S	D	N	E	I	R	V	K	I	K	E	P	K
E	A	L	G	N	I	K	I	V	S	I	L	T	L	R	C	E	U	E
S	T	A	R	O	C	P	O	S	T	E	Z	O	H	E	E	N	H	N
L	K	A	A	R	D	E	I	Z	N	S	C	U	P	U	S	P	S	K
A	I	W	M	I	N	M	L	G	E	E	S	T	M	T	R	G	U	A
N	S	Z	U	U	R	S	T	O	F	E	H	P	R	U	T	J	E	S
D	T	T	R	O	L	L	E	N	T	N	E	L	A	H	R	E	V	T

De woorden staan horizontaal, verticaal en diagonaal. De overgebleven letters vormen de oplossing.

Uitgepuzzeld? Stuur de oplossing onder vermelding van je naam, leeftijd en adres naar stach@lemniscaat.nl en maak kans op een geweldige prijs! Er wordt elke eerste woensdag van de maand een winnaar (< 14 jaar) aangewezen.

BOSWACHTER BERTS FLOREAGRAM

Planten zijn er in allerlei soorten en maten. En hoe raar het ook klinkt, in jou schuilt net zo goed een plant. Ben je benieuwd welke? In dit floreagram kom je erachter met welke planten jij je kunt identificeren. Meer lezen over jouw plantentype? Check Een wereld vol planten!

TYPE 1: DE PERFECTIONIST

Het duurt een hele tijd voordat jij wordt wie je wilt zijn. Want je zoekt en zoekt en zoekt nóg een beetje, totdat je perfect bent. En die zoektocht duurt lang. Maar als je die perfectie eenmaal hebt bereikt, gaat iedereen voor je op de knieën. Voor je voorouders werden bergen met geld betaald. Sommige kostten zelfs meer dan een huis. Maar als jij dat ook wilt, moet je een lange adem hebben... Want voordat je echt kunt schitteren, ben je zo twintig jaar verder.

Lees meer op p. 60!

TYPE 2: DE TEAMPLAYER

Zelden zien we jou alleen. Want hoe graag je ook in je eentje zou willen groeien, je weet dat dat niet het beste is. Het liefst ga je een samenwerking aan met bepaalde levende dingen. Als dat lukt, leef je in een perfecte symbiose. Je bent goed van vertrouwen, maar je moet wel uitkijken met wie je een samenwerking aangaat. Er zijn namelijk ook dieren die jou misschien willen opeten of schimmels en microben die jouw voedingsstoffen willen stelen.

Blijf dus altijd alert.
Lees meer op p. 32!

DAT BEN IK!

TYPE 3: DE HEERSER

'Verdeel en heers' is jouw motto. Want jij gaat een stuk verder dan alleen zuurstof aan de mensen geven. Jij laat iedereen om je heen afhankelijk van je worden. Ze hebben je nodig. Ze willen meer van jou, omdat je zo lekker en voedzaam bent. Omdat er kleren van je gemaakt kunnen worden, bouwmaterialen of zelfs brandstof. Iedereen raakt verslaafd aan jou. Maar er is een keerzijde. Je familie, de regenwouden, wordt gekapt om jouw type te kunnen verbouwen. Hoe lang houd je dit nog vol? Hoelang houden de mensen jou nog in stand? Een tip: sta stil, stop met groeien en denk aan de toekomst.

Lees meer op p. 52!

TYPE 4: DE GYMNAST

Jij bent de ultieme acrobaat: via een boom helemaal naar de top om de zonnestralen te kunnen pakken. Jij haakt je vast aan stammen, hecht je aan rotsen, slingert met je stengel om dunne pilaren of maakt ranken met je speciale stengels. Daarbij deins je niet terug voor het stelen van het meest kostbare van degenen die minder beweeglijk zijn dan jij. Maar dit alles doe je voor een hoger doel. Jij hoeft je energie niet te steken in het maken van dikke stammen. Welnee, er blijft energie over, zodat je snel bloemen en fruit kunt maken!

Lees meer op p. 28!

TYPE 5: DE WERELDVERBETERAAR

De last van de wereld drukt op jouw schouders. De mate waarin er over de hele wereld wordt verbouwd, kun jij niet meer aanzien: met kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en onkruidverdelgers. Allemaal verschrikkelijk voor milieu en biodiversiteit. Het moet anders en jij weet precies hoe! Dat je op grote velden met meer dan één soort moet staan. Dat je de verbinding met elkaar moet aangaan om zo ruimte te maken voor de natuurlijke ongediertebestrijders. Maar het meest houd je van het knusse en gezellige van een duurzame moestuin. Zo gemaakt dat je onderdeel bent van een zelfvoorzienend ecosysteem.

Lees meer op p. 54!

TYPE 6: DE VERZAMELAAR

Jij bent een hamsteraar: je slurpt water op en als je dat eenmaal binnen hebt, doe je er alles aan om het niet meer af te staan. Je hebt stekels in alle maten met één doel: vijanden uit je buurt houden. Jij zet alles op alles om je meest kostbare bezit niet te verliezen. Als de zon schijnt - en waar jij te vinden bent schijnt die keihard - houd jij je lippen stevig op elkaar. 's Nachts kun je weer even op adem komen. Want dood wil je ook zeker niet.

Lees meer op p. 44!

TYPE 7: DE OPPORTUNIST

Jij neemt het heft in eigen hand. Jij gaat niet zitten wachten tot er zich een moment voordoet waarop je kunt groeien. Tot er vlakbij iets doodgaat en gaat liggen rotten. Dat duurt jou te lang. Nee, jij bent slim. Jij vangt zelf je dieren, doodt ze en haalt eruit wat je nodig hebt. Dat doe je niet op een lompe, brute manier, maar je gaat verfijnd en sluw te werk. Je bent inventief met valluiken en klapvallen, of je doet je voor als iemand anders. Niemand is zo sluw als jij!

Lees meer op p. 34!

TYPE 8: DE VERDEDIGER

Jij laat niet met je sollen. Iedereen moet op afstand blijven. Dat kunnen ze zien aan je dikke stekels. Je prikt gewoon keihard in alle tongen die jou aanraken. Of je hebt je stekels verstopt. Je ziet er wel lief en mooi uit, en je wilt best even kletsen, maar o wee als ze te dichtbij komen. Dan maken ze kennis met de giftige stekels aan je binnkant! Veel vrienden heb je dus niet. Maar soms laat je mieren bij je wonen. Zij geven jou bescherming en jij geeft hun voedingskorrels en nectar. Een klassieke win-win situatie.

Lees meer op p. 38!

TYPE 9: DE HEILIGE

Jij bent iets heel speciaals. Je heelt wonden, zowel geestelijk als fysiek. Of je geeft wijsheid en zorgt voor succes. Je wordt gebruikt om tempels te versieren of je staat symbool voor reinheid. Het zou zomaar kunnen dat jij aan de donkerste modder ontspruit en tevoorschijn komt in het meest vieze water, maar toch prachtige witte bladeren hebt. Dat is nou ware magie. Denken sommige mensen dan, hè. Het is natuurlijk biologie. Wat uiteraard niet wil zeggen dat je niet prachtig en speciaal bent. Maar ga voorzichtig om met het effect dat je hebt op het menselijk brein.

Lees meer op p. 56!

Een wereld vol planten
James Brown & Martin Jenkins
Vertaald door Jesse Goossens
€12,50 | 64 pag.

GRATIS

HET GROTE
niet te vermijden
VERHALENBOEK

INTERVIEW MET
Pieter Koolwijk
& Linde Faas

HEKSEN
QUIZ

STACH

teken tips
van Daphne
Louwer

#4

HET PASPOORT VAN
URSULA
POZNANSKI

WWW.LEMNISCAAT.NL

Deze STACH wordt u aangeboden door

9 789047 762799

